

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-betűs betű sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 12.

Nincs már orosz katona Poroszországban. Eredményesek csapataink támadásai. Páris lakosságára éhinség vár.

Mai számunk főbb közleményei:

**Támadva nyomulunk előre
Lemberg felé.**

**Megverve az orosz sereg
kétharmada.**

Páris retteg az éhinségtől.

**Összeroppan a francia of-
fenzíva.**

**Fél Szentpétervárt a megve-
retéstől.**

**Fél akarták akasztatni az
oroszok Lemberg polgár-
mesterét.**

**Az orosz hadizsákmány Bécs-
ben.**

**Az orosz katonai szolgál-
tók kivételével az egyetem-
i tanácsok.**

**Aradi katonai
tanács.**

Kedvező jelek.

Arad, szeptember 11.

A hogy katonáink a golyózápor-
hoz, az ágyutüzhöz és a több napos
menetelésekhez, — úgy edződünk mi
itt honn maradtak az izgalmakhoz. Ké-
nyelemhez, nyugalomhoz, békéhez
szokott idegeink mind jobban elbirják
a türelmetlenséget, amelylyel a harc-
terek hírei elébe nézünk, és hozzá-
szoknak azelőtt el se képzelt látni-
valókhoz és nehéz tapasztalatokhoz.
Egy haszna már van ennek a szük-
ségyszerű átalakulásnak: tisztábban lá-
tunk és zavaró érzések nem rontják
meg azt a bizalmat, azt a reményt, a
melyre most már minden okunk meg
van. Most, hogy a háborús állapotba
beleéltük magunkat, minden komoly
jel arról győz meg bennünket, hogy a
háború minden részén a legjobb kilátá-
sok biztatják a mi és szövetségeseink
fegyvereit.

A kelet-galíciai harcterről rövid,
de szükséztavuságukkal is sikert hir-
dető jelentéseket kapunk. A mi had-
vezetőségünk sohasé dolgozik görög-
tűzzel és nincs szüksége arra, hogy a
teljes eredmény előtt hangulatot kel-
tsen. Az, hogy a mi hadseregünk
offenzívában van és hogy állandóan
előbbre jut, — igen sokat jelent az ér-
tők számára a hadijelentésben. Két-
ségtelen, hogy csapatainkra itt
újra óriási, rendkívüli erőfeszítést ki-
vánó feladat vár. De katonáink az
eddiggi ütközetekben jelelt adták, hogy
az ily nagy munkához a kimeríthe-
tetlen szívósság, a bátorság, a harc-
késztség meg van bennük. Megillető-
déssel gondolunk csapataink fáradásá-
gos, hatalmas munkájára, — de ezen-
közben teljesen megerősödik bennünk
a tudat, hogy a lassuelőnyomulás-
nak teljes győzelem lesz a korendje.

Szövetségeseink céltudatos hadi ak-
ciója továbbra termi a sikereket. A
németek Franciaországban áttörték a

verdun-touli erődítések vonalát és föl-
tartóztatlanul nyomulnak előre, Pá-
ris kapui alá. Még közelebbről érint
bennünket Hindenburg tábornok ak-
ciója, aki állandóan üldözi a Kelet-
Poroszországból kiverő oroszokat és
ezzel előbb-utóbb arra kényszeríti a
Galiciában küldött orosz csapatokat,
hogy amazok védelmére visszavonul-
janak.

A nagy európai háborúnak külö-
nösebb jelentőség nélkül való részlete
a szerbek akciója, amelylyel — két-
ségtelenül orosz parancsszóra — a mi
déli határainkat akarják nyugtalaní-
tani. A szándék nagyon rövid utra
jutott a cselekvésben. A Száván át-
nyomult Timok-hadosztálynak, — a
melynek zömét Mitrovicánál semmisi-
tették meg, másik töredékét is szét-
vertük. A további támadások elhári-
tására a kellő intézkedések megtör-
téntek — és a szerbek, ha ugyan még
nem nyertek volna jobb értesüléseket,
újra keservesen fizethetik meg azt a
tévedésüket, hogy a monarchia déli
részein védtelen partokat és olcsó győ-
zelmeik alkalmait találhatják. A du-
nai partokat az ott levő kellő számú
és erejű csapatokon kívül félelmetes
monitoraink is védik minden megle-
petéstől vagy váratlan támadástól, —
ugy, hogy a szerbeknek ez a kényte-
len fölbuzdulása se keltheti a legki-
sebb nyugtalanságot.

A merre tehát nézünk, minden-
felől megnyugtató, a legteljesebb biza-
lomra jogosító helyzet képe, a jövő-
nek kilátása. Hogy többfelé és hogy
ilyen nagy erővel kell harcolnunk,
azt a háború elején tudtuk és azzal
számoltunk is. És ép azért, mert a
monarchia kellően fölkészülten indult
az eshetőségeknek, bontakozik ki
egyre kedvezőbbben mireánk a háború
állása.

Hadseregünk veszteségei.

11. sz. veszteség-kimutatás.

(Közzétett 1914. szeptember 5-én.)

(Rövidítések magyarázata: gy. e. = gyalogezred, sz. = század, h. = honvéd, husz. = huszár, tűz. = tüzér, drag. = dragonyos, ul. = ulánus, táb. = tábori, neh. = nehéz, á. = ágyus, lov. ú. = lovas üteg, oszt. = osztály, ít. = üteg, hat. = határ, vad. = vadász, zla. = zászlóalj, L. = Landver, s. = sebesült, el. = elesett, fog. = hadi fogságba került, tart. = tartalékos, pót. = póttartalékos, gyal. = gyalogos, őrv. = őrzetű, szakaszv. = szakaszvezető.)

Legénység:

(Befejezés.)

Szibert Bálint gy. 69 gye. s. Szigedi Bal-tazár tiz. 68 gye. 15 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Nagykáta 1883) s. Szigeti II. József t. gy. 69 gye. s. Szikora János század kúrtós 86 gye. 14 sz. (Bács-Bodrog, Topolya 1886) s. Sziládi György t. gy. 69 gye. 8 sz. el. Szilvási Bálint gy. 68 gye. 7 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Kunmadaras) s. Szirbek Sándor tiz. 69 gye. s. Szekenderovits Antal c. tiz. 86 gye. 14 sz. (Bács-Bodrog, Szabadka 1887) s. Szloboda György ny. 32 gye. 16 sz. s. Szőke István gy. 68 gye. 13 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Mezőtúr 1892) s. Szorcsák József őrv. 69 gye. s. Sztanik Dániel őrv. 86 gye. 14 sz. (Bács-Bodrog, Nagylény 1891) s. Szepán Demeter gy. 33 gye. 15 sz. s. Sztojan Konstantin gy. 33 gye. 16 sz. s. Szücs Sándor őrv. 69 gye. s. Szücs Ferenc gy. 68 gye. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Fegyvernek) s. Szücs Gábor gy. 68 gye. 1 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Tiszaföldvár 1892) el. Szücs József gy. 69 gye. s. Szücs József III. gy. 69 gye. el. Szücs István II. őrv. 69 gye. s. Szubotieski Dénes gy. 86 gye. 16 sz. (Bács-Bodrog, Péterréve 1887) s.

Takács Jenő pót. 69 gye. s. Takács József őrv. 68 gye. 6 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Csépa 1886) s. Takács József I. gy. 69 gye. s. Tamás pót. 32 gye. 4 sz. s. Tamási Lajos tiz. 86 gye. 4 sz. (Bács-Bodrog, Szabadka 1883) s. Taposka István gy. 69 gye. el. Tarrody Géza tizedes 69 gyalogezred s. Tatar Vazul őrv. 32 gye. 1 sz. s. Ternavan Abraham őrv. 33 gye. 13 sz. s. Teszlicska János gy. 32 gye. 14 sz. s. Teszlovics Emil őrv. 66 gye. 7 sz. el. Tichaczek Ottó c. tiz. 42 gye. s. Tichy József gy. 8 gye. s. Tietze Vencel gy. 42 gye. s. Tisinger János gy. 69 gye. s. T. Nagy Imre tiz. 68 gye. 8 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Törökszentmiklós) s. Tobzsi Dániel gy. 86 gye. 16 sz. (Bács-Bodrog, Péterréve, 1892) s. Todorov Arkadia gy. 33 gye. 16 sz. s. Töröcsik S. János c. tiz. 68 gye.

7 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Jászsós-szent-györgy, 1889) s. Törzök Gyula címz. tiz. 32 gye. 16 sz. s. Tolnai László gy. 69 gye. s. Torsan János gy. 33 gye. 13 sz. s. Tóth Sándor gy. 68 gye. 18 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Tápiószéle 1888) s. Tóth Gábor pót. 32 gye. 4 sz. s. Tóth János gy. 33 gye. 15 sz. s. Tóth János gy. 68 gye. 7 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun 1885) s. Tóth II. József gy. 68 gye. 5 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Törökszentmiklós 1887) el. Tóth Lajos tiz. 32 gye. 3 sz. s. Tóth-Ludasi József gy. 86 gye. 16 sz. (Bács-Bodrog, Szabadka) s. Tóth Lajos gy. 86 gye. 4 sz. (Bács-Bodrog, Obecse 1886) s. Tóth Mihály tiz. 32 gye. 16 sz. s. Tóth III. István tiz. 69 gys. s. Trabb Pál gy. 69 gye. s. Tulez János gy. 69 gye. s. Tullner Lajos gy. 69 gye. s. Turák Károly pót. 68 gye. 7 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Nagykáta) s. Turi András gy. 68 gye. 18 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok 1890) el. Turóczy Ferenc pót. 68 gye. 5 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Szolnok 1890) s. Tusák Dezső pót. 32 gye. 2 sz. s. Tuza Sándor pót. 68 gye. 7 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok) s.

Uhrek Ferenc tiz. 32 gye. 15 sz. s. Ulvicsky József gy. 68 gye. 7 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Ujszász 1892) s. Ulvicsky István tiz. 68 gye. 7 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Ujszász 1890) el. Utasi Sándor pót. 68 gye. 13 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Jászapáti 1888) s.

Vadász Mihály gy. 68 gye. 7 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Cizbakháza 1889) s. Valentin János tiz. 32 gye. 4 sz. s. Valtor Ferenc t. őrm. 32 gye. 4 sz. s. Váradi Mátyás tiz. 86 gye. 1 sz. s. Váradi Ferenc gy. 69 gye. s. Váradi Jakab egyéves önkéntes 3 b.-h. gye. (Budapest) el. Varga Sándor gy. 69 gye. s. Varga Ferenc őrv. 69 gye. s. Varga József szakv. 32 gye. 7 sz. el. Varga József tiz. 69 gye. s. Varga László gy. 68 gye. 7 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Kunhegyes 1892) s. Varga István őrv. 69 gye. s. Varga István tiz. 69 gye. s. Varsanyi Mihály szakv. 69 gye. s. Vass Ferenc tiz. 69 gye. s. Vasza János gy. 33 gye. 16 sz. s. Végli István őrm. 69 gye. s. Vehovszki Sándor gy. 69 gye. s. Veicz Károly t. őrm. 32 gye. 4 sz. s. Venicz János gy. 32 gye. 2 sz. s. Vereczki János c. őrv. 32 gye. 4 sz. s. Veres András tiz. 68 gye. 1 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Dévaványa) s. Veres István gy. 32 gye. 1 sz. s. Veszelszki József gy. 69 gye. s. Velési János c. őrv. 63 gye. 4 sz. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Dévaványa 1892) s. Vicsik Antal gy. 69 gye. s. Vicsik Ferenc gy. 69 gye. s. Vidicska Ferenc gy. 86 gyalogezred 16. század (Bács-Bodrog, Obecse 1892) sebesült. Vig Albert gy. 32 gye. 1 sz. s. Vimmer Mihály gy. 69 gye. s. Vis meg Márton tiz. 69 gye. s. Vojda Lajos gy. 69 gye. s. Volamann Ferenc őrv. 8 gye. s. Vosztri Elemér gy. 32

gye. 3 sz. s. Vörös János őrv. 69 gye. el. Vukovics Enoch tiz. 86 gye. 1 sz. (Bács-Bodrog, Szabadka, 1886) s. Vunk Gyula tiz. 32 gye. 11 sz. s. Wagner Gáspár gy. 32 gye. 2 sz. s. Wander István őrv. 33 gye. 13 sz. s. Wasics István pót. 70 gye. 6 sz. el. Weber Ferenc gy. 32 gye. 3 sz. s. Weber István gy. 69 gye. s. Weimper Ferenc tiz. 32 gye. 10 sz. s. Weiss Jenő őrv. 69 gye. s. Warner Ferenc gy. 42 gye. s. Wilk András tiz. 32 gye. 1 sz. s. Winter Mór gy. 42 gye. s. Wolf Rudolf t. tiz. 42 gye. s. Wozsing Henrik c. tiz. 32 gye. 2 sz. el. Zatrok György 32 gye. 7 sz. el. Zavadsky Alajos gyalogos 8 gyalogezred el-esett. Zawecky Károly tiz. 32 gye. 7 sz. seb. Zimoványi Pál tart. gy. 32 gy. e. 2 sz. s. Zimmermann Oszkár gyalogos 32 gy. e. 9 sz. s. Zódi József gyalogos 86 gy. e. 2 sz. (Bács-Bodrog, Zenta 1892) s. Zöldhegyi János címzetes őrzetű 86 gy. e. 13 sz. (Bács-Bodrog, Szabadka 1892) s. Zoltán Jenő egyéves önkéntes, címzetes tizedes 86 gy. e. 16 sz. (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Budapest 1892) s. Zsidi István gyalogos 69 gy. e. s. Zsitva János tart. gy. 32 gy. e. s. Zsoldos Andor szakv. 69 gy. e. seb. Zsurka Miklós gy. 33 gye. 16 sz. s. Zsurkai Athanasz c. őrv. 33 gye. 14 sz. el.

Pótlás az 5. sz. veszteség kimutatáshoz.

Tiszt:

Dedy Henrik hdgy pionir a. 2. sz. (Austria Gmunden 1890) s.

Legénység:

Balla Ferenc t. tiz. 7 pion. e. 2 sz. (Ungvár Szeged 1888) s. Kovács Viktor tiz. 14. husz. e. 1 sz. (Szabolcs Rátközberencs 1889) s. Laskó György utász 7 ut. e. 2 sz. (Hajdu Hajdudorog 1892) s. Rácz András utász 7 ut. e. 2 sz. (Csongrad Szeged 1890) s. Ruppenthal Péter szakaszvezető 7. ut. ezred 2. század (Torontál Ferenchalom 1891) el-esett. Tóth József közh. 14 husz. e. 1 sz. (Szabolcs, Mankó 1887) s. Trendler Robert pót. ut. 7 ut. e. 2 sz. (Temes, Ujjözseffalva 1891) el.

Pótlás a 6. sz. veszteségkimutatáshoz:

Legénység:

Andor István gy. 12 gye. 13 sz. (Zala-Egerszeg, Kavas 1890) el. Bitter János pót. 12 gye. 13 sz. (Komárom, Udvard, Marcellháza 1882) s. Klenk Antal pót. 12 gye. 13 sz. (Nyitra, N.-Zsámbokrét, Práznóc 1885) el. Kosztanyevicz Sándor tiz. 12 gye. 16 sz. (Zala, Csáktornya 1885) el. Kurucz István pót. 12 gye. 13 sz. (Nyitra, Érsekújvár, Érsekújvár 1890) s. Markó Adalbert c. tiz. 12 gye. 13 sz. (Nyitra, N.-Zsámbokrét, Nagybóssány 1892) el.

Egy orosz hadifogoly naplója.

Az iglói katonakórházban fekszik több sebesült orosz társával együtt Temkin Miklós orosz gyalogos katona. Az intelligens orosz fiu naplót vezetett és ezt átadta egy hírlapírónak, hogy közölje valamelyik magyar lapban. A katonai hatóságtól engedélyt is nyert erre. Az érdekes napló a következő:

(A renitens orosz katonaság.) Tűzvonalban vagyunk. Röpködnek fejunk felett a golyók. Egy-egy legény kidől a sorból. Mind sűrűbben vágnak közénk a golyók, gyilkos pusztítást végeznek. Ember ember után dől ki. Egyszerre két legény felugrik és puskáikat eldobva rohan hátra. A tisztek revolverükhöz kapnak, hogy a gyávák közé löjjenek, de már akkor talpon az egész zászlóalj. Az a néhány gyáva magával ragadta csapatunkat. A tisztek eláztatott arcúak, dültől szikrázó szemmel, káromkodva rohannak a gyávák után. Szerencsére az ellenséget egy oldaltámadás köti le, nem üldözhet minket.

A faiban, amely menekülésünk központja, rendetlen össze-visszaságban találjuk katonáinkat. A tisztek korbáccsal verik egy falkába a mi zászlóaljunk legénységét.

— Előre, a tűzbe, aki ellenszögül, azt lefővöm — kiabálja parancsnokunk.

A legények azonban ellenszögülnek. Közejük löni tisztjeinknek azonban nem tanácsos,

most megölnék a lázadók őket. Egy főhadnagy revolvert ránt rájuk, de egy hatalmas termetű tatár kiesavarja a kezéből és ellene akarja a saját revolverét fordítani. Alig tudják lefegyverezni, hogy vérontás ne legyen tisztjeink és legényeink közt.

(Megsebesülve.) Tisztjeink a hátunk mögött, revolverrel kezükben, nyomnak előre bennünket. Alig tehetünk azonban vagy husz lépést, egyszerre melegek érzek végigfolyni a temporomon. Meglőttek. Nem tudom, honnan jött a lövés? A láthatatlan ellenség lőtt-e belém, vagy a saját tisztem.

— Meglőttek! — kiáltottam és bicegve futottam a fal felé. Egy fa alatt ingemet felszakítottam, kötést csináltam belőle és bekötöttem vele a sebemet. De mert féltem, hogy sebesültem is tűzvonalba hajtanak, rejtekhely után néztem.

Egy századomból való társam baktatott felém, őt baktarján érte a lövés. Összefogódkodtunk: a sánta a békával. A faluban sok katonát találunk. Fedelek alól, fákról bujtak elő, mint eszike eső után. Egy tisztet is láttam elrejtőzve. Egy parasztház elé kuporodtunk. Ebben a pillanatban gránát csapott le, belereszkett a ház is. Bemásztunk a házba. A pineést kerestük. Egyszerre rettenetes forráság vett erőt rajtam, csurgott rólam az izzadság. Leroskadtam. Hogy mi történt aztán velem, nem tudom. Elájultam.

(Fogoly vagyok.) Egy társam rázott föl, de talán egy félóra múlva.

— Elmentek a mienk, kint már az ellenség masíroz — mondta.

Társam, aki Nagyoroszországból való, rettenetesen meg volt rémülve.

— Legyilkolnak bennünket — mondta.

En azonban összeszedtem minden erőmet az ablakhoz vánszorogtam és integettem az osztrák-magyaroknak. Háró három katona befutott. Látták, hogy sebesültek vagyunk, vizet hoztak. Tőltel mondták, hogy ne féljünk, gondoskodni fognak rólunk.

— Kegyelmezzenek! Ne öljenek meg — rimádkodott oroszul társam.

A fuk — akik tótok voltak — megértették és büszkén felelték:

— Ne féljenek, nem vagyunk mi sem szerbek, sem muszkák.

Félóra múlva jött egy magyar beteg altiszt, Pavlovsky Ferencnek hívják a embert, áldja meg az Isten, kötésemet, nála és megvigasztalt, hogy életben mert sebesülésem nem súlyos. Morfir fájdalomaim csillapítására és a kötőzetett.

Most már csak messziről egy egy lövés döreje. A falu kezdett égni. Alkonyodott. Sok sebesültet láttam. A sebesültek ért kiáltottak rettenetesen. Elvéres kép: a Sipka-szorosban. Egy hullába botlottam meg aki az imént még revolverre

Anglia világhatalma megbukott.

(A kontinens expedíciós sereg kudarca. — Nincs több angol katona.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, szeptember 11.

Sok elégtételük lesz a diadalmas németeknek ebből a most folyó világháborúból, de a legszebb mégis az lesz, hogy az angolok végkép eljárszották szerepüket, anélkül, hogy a németeknek ez különösebb fáradságukba, megérőltetésükbe, vagy áldozatukba került volna. Ha Anglia semleges marad, tovább is úgy lebeghet a vizek felett, mint maga a Végzet. De hogy beleavatkozott a háborúba: minden kiderült, aminek titokban kellett volna maradnia. Ezért nem hallgatnak otthon, angol földön, a háború ellenzői. Látják, hogy rettenetes, ami a szigetországgal történt. Tragikus, hogy még csak nagyon hozzá sem kellett nyulni Angliához s máris összeomlott a hatalma. Alapjában, és ebben a szédtőn nagy harcban, nem is sok az a tizenötezer ember, amit a németek az angoloktól eddig elszedtek. Az a tízezer halott nem sok, amit az angolok eddig veszítettek. Tegyük még hozzá, hogy az angol flotta veszteségei is jelentéktelenek, ha számításba vesszük azt az igen sok angol hajót, ami a tengereken uszik. Mindamelllett az, hogy Anglia már nem tud további szárazföldi erőt szövetségesei rendelkezésére bocsátani és órlási hajóhadával sem tudja egy hajszálnyira sem előmozdítani ügyüket: ez megmutatta, hogy amilyen kevésbé veszélyes Anglia ellenségnek, olyan haszontalan szövetségesnek.

A franciák lelkesedő örömmel fogadnának félmillió angol katonát. Kitchener lord meg is ígérte, hogy meglesz ez a szám és talán megpróbálja összeszerezni. Mert azt még Kitchener lord sem mondja, hogy ennyi angol katonája van. Ellenben toborozzák őket. Tessék feltételezni, hogy félmillió ember csakugyan jelentkezik a zászló alá. Mikor lesz ebből a félmillióból nem is olyan katona, aki a németnek ellene tudna szegülni, hanem csak általában: katona? Legjobb esetben másfél hónap múlva. Ez feltételezve a legjobb esetet, hogy ez a félmillió katona át tud menni a tengeren, vajon másfél hónap múlva hol, melyik francia kikötőben tud partraszállani? Lesznek-e még ak-

A köztözhelyen nem sokat beszéltek velem. Kávékat adtak és kétszersültet. Sokunkat ápoltak; több osztrákot és magyart, egyforma szeretettel és lelkiismeretességgel. Egy regimentspáter, aki tudott oroszul, barátságosan beszélgetett velünk, cigarettát is adott és még egy pohár kávé. Nagyon derék emberek az osztrák-magyar Vöröskeresztések.

(Fogságban.) Augusztus 25-én a főbekötőzhelyre vitték, most már mint hadifoglyot. Itt teljesen ellátták sebet. Sok orosz tisztet ápoltak már itt. Egy meg is halt. Augusztus 26-án nyolcven szekéren Belgorádba szállítottak bennünket, ahol már osztrák rendőrséget találtunk. Itt privátlakásokba szállásoltak bennünket és a város hőgyei ételt-italt hoztak.

Két nap múlva Galiciába vitték transzportunkat. Az út rossz volt, a homok félméteres. Az osztrák határtól jó az út. Rudnikban pihentünk meg egy iskolában és másnap vonaton hoztak Iglóra.

Minden állomáson érdeklődéssel fogadtak bennünket. Mindenki jószágon fogadott. Hálából letéptük vállrózsáinkat s gombjainkat, ezt adtuk emlékül jövőbünknek. Itt egy szép iskolában ápolnak, úgy, ahogy a mieink nem ápolnak még a mi sebesültjeinket sem. Enni-inni valóknak annyi, hogy nem bírjuk elfogyasztani. A galiciai ember előzékeny és kedves, de a magyar nyílabb, barátságosabb, még jobb lelki.

kor francia kikötők? Mert hogy belga kikötők nem lesznek, az már most bizonyos. De tegyük fel, hogy lesznek francia kikötők és a félmillió angolok csakugyan partra szállanak, vajon hogyan csatlakoznak a franciákhoz? Merre mennek? A föld alatt? Vagy a légen át? Mert másképp már ma sem közelíthető meg egyetlen francia hadsereg sem. A németek miatt. S a németek másfél hónap múlva is lesznek olyan kemény legények, mint a milynek ma. Ellenben az angolok akkor már puhábbak lesznek, mert közben lassan-lassan értesültek róla, hogy milyen mellékesen és mégis milyen könnyen bántak el a németek mindazokkal az angolokkal, akikkel eddig aszerencsésük volt szembekerülni.

Az ugyanevezett angol szárazföldi expedíció tehát véget ért, vagy ha nem is ér vé-

get, nem számít. És a flotta? A flottával úgy látszik nem kell megütközni. S ha nincs csata, nincs győzelem s az angolok tovább gőzölög-tethetik a tengeren büszke hajórajukat, a fene se törődik az angol vízi fölényvel, amit a szárazföldről olyan könnyű kilyukasztani.

Kérdés, hogy ezek után ki keresi az angolok szövetségét? Németország az előtt gondolt egy ilyen szövetségre, a vérrokonságnál fogva. De most látja, hogy Angliával nem szövetségesnek kell. Sokkal könnyebb lekonkurálni és maga alá gyűrni Angliát s adott esetben a német invázió, amitől az angolok annyira rettegtek, valóban egy hónap alatt végezne egész Anglia területével. S akkor válogatni lehetne az angol gyarmatokban. Ez fantasztikumnak látszik, pedig a jövő története. Anglia mutatta meg botor fejjel, hogy lehetséges.

Lemberg polgármesterét felakarták akasztani az oroszok.

— Egy szemtanú a város kiürítéséről. —

Távirati tudósítás.

Berlin, szeptember 11.

Lemberg kiürítését remélhetőleg most már azok is megértik, akik ebben a taktikai lépésben a világ összeomlásához hasonló szerencsétlenséget látnak, vagy akartak látni. Mert a két fajtáját az emberiségnek élesen el kell választani. Vannak, akik sötétben látnak, mert a szemük rossz, a hivatalosan kiadott jelentések bölcsen látják meg azt, ami a helyzet tárgyalagos megítélésére szükséges, a másik szándékosan lát fakatén és ha például győzelmi hírt hall, akkor rögtön keresi mögötte a — vereséget.

— Csak egy nagy vereség előadására adták ki a diadal híret. Csak azért fujják fel az Auffenberg győzelmét, hogy leplezzék a lebergi vereséget.

— De Lembergnél nem volt vereség, Lemberget mi taktikai okokból adtuk fel — vetik ellene.

Most megérkeztek a hitélas hírek a kiürítéséről és pedig Berlineben át, tehát ugyyszólván érdektelen kézből, amely nem vádolható azszal, hogy a háború folyamán hazugságokkal és a valóság szépítésével bolondította volna a közönséget.

A Berliner Tagblatt tudósítójának elbeszélését van módunkban közölni a nevezetes eseményről.

— Nyolc nappal a város kiürítése előtt bejelentette a katonai hatóság Lemberg város polgármesterének, hogy stratégiai okokból fel fogják adni a várost.

— Nyugtassa meg Lemberg város közönségét, — mondotta egy tábornok — a feladást hadműveleti okok teszik szükségessé. Végeredményében semmi jelentősége nincsen. Egy heti ideje van a város lakosságának arra, hogy ingóságát, vagyonát biztonságba helyezze s az egész közönség védett helyekre költözködhessen.

A polgármester azonnal közhírré tette, hogy a várost fel fogják adni.

Izgalomban és állandó készülődésekben teltek a napok, a terekről folyvást fogyott a sok holmi, a vonatok és szekerek állandóan mentek déli és nyugati irányban. Megható volt a lakosság együttérzése s a katonaság jószívű előzékenysége. A város előkelőségai, miután biztonságba helyezték családjukat és vagyonukat, nem utaztak maguk is tovább, hanem a városban maradtak, hogy a szegényebb lakosság segítségére legyenek. A azükkölködőknek pénz-

osztottak, a rakodásnál segédkeztek, együtt dolgoztak a napszámossal, a földművessel s a házalóval. Úgyvédek, orvosok, egyetemi tanárok, képviselők tépett ruhában, érdes tenyérrel emelték a nehéz butordarabokat s csomagolták a szegény emberek apró holmijait.

Mikor a Wiunikinél harcolt osztrák-magyar csapatok visszavonultak és Lembergbe érkeve jelentették, hogy az orosz sereg jön, a város gazdag polgárai is utra keltek. A tömeg is meggondolta a dolgot és most már az menekülni akart. És egy nappal a kiürítés előtt történt. Ezért aztán olyan tolongás keletkezett, hogy az indóházakban életveszélyessé vált a tartózkodás. Fiakkerek nem voltak és ezért gyalog indult meg a népvándorlás a pályaudvarokhoz.

Az elutazáshoz a katonai parancsnokság igazolványa lett volna szükséges. Ennek hiányában előtti olyan tömeg tolongott, hogy az elutazni akarók egy része jutott csak igazolványhoz.

A lakosság abban a hiszemben, hogy az oroszok harcolni és rabolni fognak, rengeteg ingóságát vitt magával. Az oroszok azonban elhatározták, hogy Lemberget kímélni fogják. A bevonulás után az orosz parancsnok minden nagyobb ület elé kettős őrséget állított.

A helyi hatóság is menekülők közt volt. Neuman polgármester, aki a lengyel légiókat szervezte, legelsőnek hagyta el a várost, mert az oroszok magas díjat tűztek ki a fejére. Rusky tábornok állítólag kijelentette, hogy senkinek bántódása nem esik, de a polgármestert felakasztatja.

Lemberg közigazgatási hivatalait is elköltötték és Krynicába, egy kárpáti fürdőhelyre helyezték át.

A vasutnál keletkezett torlódás miatt az elutazás hosszan ment, de maga az utazás is soká tartott. Lembergől Krakóba 80 óráig ment a vonat. Sokan már a közbeeső állomásokon kiszálltak, nagyobbbrészt azonban Krakóban maradtak, onnan Bécsbe és Berlinbe, de ideen sokan Magyarországra folytatták utjukat.

A Lembergbe menekült vidéki lakosság, amely Sokal, Ravaruska, Tarnopol vidékéről jött, azt mondja egybehangzóan, hogy az oroszok csak kémeik és árulók segítségével a ruszofil lakosság gázságai következtében tudtak előnyomulni. Röviddel Lemberg kiürítése előtt igen sok kivégzés volt.

Száznegyven orosz ágyu Bécsben.

(Gyönyörködik a nép a hadiszákmányban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Bécs, szeptember 11.

Tizezrekre és tizezrekre megy az a tömeg, amely Berlinben, Drezdában s Németország más nagyobb városaiban felkeresi nap-nap után a város egy terét, hogy büszkeségtől emelkedő kebellet nézze az ellenféltől, a kegyetlen orosz-tól s a civilizációtól elrugaszkodott franciáktól szármányolt hadiszereket. Berlinben a császári palota előtt vannak hosszú sorban feállitva az orosz ágyuk, de jutott belőlük a trónörökös, a többi királyi hercegek palotái, de még a hadügyminisztérium elé is jó egynehány. Ott állnak a bronz csatakirályok, amelyek alig egy-két hét előtt még halált és veszedelmet okádtak ki torkukból. Most pedig ártalmatlanná téve őket, az a nép bámulja, amelynek fiai ellen felvultatták. Aki látták, mondják, hogy soha fel-emelőbb, dicsőbb, megnyugtatóbb látványban nem volt részük, mint mikor a szármányolt hadiszereket pillantották meg.

Egy-két nap múlva már nekünk is részünk lesz hasonló-felemelő látványban. Auffenberg, Dankl és József Ferdinánd királyi herceg dicső hadseregei nemcsak az ellenség ezreit ejtették foglyul, de rengeteg hadiszert, ágyut, municions kocsi, municions szármányoltak. A szármány hazaszállítása most kezdődött meg s az első orosz fegyverekkel teli vonat már ma Bécsbe is érkezett.

A pályaudvaron és környékén ezrekre menő tömeg várakozott az orosz ágyukra s amikor megpillantotta őket, egekig ható diadal-ordításban tört ki.

Estig két tehervonat érkezett Bécsbe hadiszármánnyal s ezek

száznegyven orosz ágyut

a hozzájuk tartozó municions kocsiakat s más szármányolt hadianyagot hoztak. Holnapra további szállitmányok érkezését jelentették.

Az ágyukat először a katonai arzenálba vitték, ahol alaposan megvizsgálták azokat a tüzér-technikusok. A vizsgálatnál meglepő dolgok derültek ki. Kitűnt, hogy több ágyu még meg volt töltve, szóval személyzetük vagy el-egy szál emberik esett, vagy pánikszerűen menekült, úgy, hogy még arra sem saunt egy percet sem, hogy a már megtöltött ágyut elsüsse. Más ágyuknál kitűnt, hogy az orosz tüzérek menekülésük előtt megkísérelték hasznavehetetlenné tenni. Így több ágyunál hiányzik a zárókészülék, amelyet az oroszok menekülésük előtt kiszedtek, meg akarván akadályozni, hogy az ágyukat saját maguk ellen használják. Azonban a hiányzó, vagy megrongált zárókészülékeket, ezeket a finom mechanizmusokat az épségbenmaradtak mintájára meg lehet csináltatni, pótolni lehet, úgy, hogy lehetővé lesz téve, hogy a szármányolt ágyukat a harcmezőn mi használjuk. Több ágyut az oroszok pillanatnyilag azzal tettek használhatatlanná, hogy betömtek csőveiket.

Valamennyi szármányolt orosz hadiszert a legmodernebb gyorstűzelő ágyu, visszafutó csővel. Az ágyukat néhány napra közszemlélésre fogják tenni Bécsben, de hogy hol és mi-

kor, az még ismeretlen. A legközelebbi transzport szákmányt Budapestre fogják vinni s ott teszik közszemlélésre.

Nincs harci szellem az orosz hadseregben.

(Egy német törzstiszt az orosz katonákról — A. gyűlölt csapattiszt szolgálat.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 11.

Egy német lapban érdekes és katonai szempontból figyelemreméltó véleményt mond a német hadsereg egyik előkelő törzstisztje: Bremen alezredes az orosz hadsereg értékéről. Az alezredes cikkében kimerítően foglalkozik az orosz harctér eddigi eseményeivel, a keleti Poroszországgal, valamint Galicia ellen intézett orosz erőfeszítésekkel és meggyőző erővel mutat rá arra a katonailag kétségbevonhatatlan igazságra, hogy a hadjáratban nem a haderő mennyisége és működési képessége a döntő, hanem a tisztek és katonák szelleme.

— Arról már az orosz-japán háború eseményei meggyőzhetek, hogy az oroszoknál a számbeli fölény nem jelent egyúttal tényleges fölényt — írja Bremen alezredes. — A mandzsuri harcok számos példával bizonyítják ezt az igazságot. Az orosz-japán háború négy nagy csatájában Wafang, Ufanguom, Liaojang és a Saho mellett úgy a japán vezérkari, mint az orosz hivatalos kiadások szerint mindig az orosz részen volt a számbeli fölény. Wafangnál 41,700 orosz harcolt 33,600 japán ellen, Ufanguom mellett 26,000 orosz állt szemben 10,900 japánnal. Liaojangnál 224,600 főnyi orosz sereget vertek meg a japánok, akik 134,500 embert állítottak az óriási harcmezőre, végül pedig a Saho melletti ütközetben 221,600 orosz és 120,800 japán harcolt. Megállapítható tehát, hogy ebben a négy ütközetben mindig a kisebb haderő győzedelmeskedett, a Saho mellett pedig majdnem kétszer akkora volt a megvert orosz haderő, mint a győzelmes japán. A mandzsuri háború hivatalos okmánytára még azt is bizonyítja, hogy az oroszok akár-milyen túlerőben voltak, nem kezdték a támadást soha. Ebből kettőt is lehet megállapítani: az egyik az, hogy az orosz csapatok értéke és vezetése jóval alacsonyabb nivóju volt, mint ellenfelé. Másrészt kitűnik az is, hogy az orosz vezérekben nem volt meg a szellem és elhatározás arra, hogy támadjanak.

Mindennek azonban az a magyarázata, hogy az orosz katonából hiányzik minden önállóság, amire pedig most nagy szükség van, ellentétben a régi idők harcaival, amikor csak zárt csapatok harcoltak vezényszóra. Az orosz katona passzívan engedelmeskedik, oda megy, ahova rendelik. Önálló gondolkozásról és elhatározásról szó sem lehet nála, semmivel sem tud többet tenni, mint amit parancsoltak neki. A mai ütközetekben azonban órákig kell a lövészárkokban harcolni a katonáknak, maguktól kell megválasztani a célpontot, megbecsülni a távolságot, nyugodtan előmozni és saját elhatározásából löni. Ha a szakasz, vagy rajvonat vezetője elesik és nincs más altiszt sem, akár-melyik közkatona kell elegendő energiával és elhatározóképeséggel kell rendelkeznie, hogy átvegye a vezényletet és bajtársait tovább kommandirozza. A német katonát így is képezik ki, de az orosz katonai kiképzésnél nincsen szó önállóságról. Még meghalni sem tud önállóan az orosz katona. Harcol, harcol, amíg parancsolták, de ha az elesett: — vége mindennek, az alkohollal megmérgezett és rossz táplálkozástól elgyengített orosz katona képtelen megállni a helyét. Az utóbbi időben már az orosz hadseregben is eltűnt az alkoholt, azonban ez a tilalom idáig nem használt.

De nem csak az orosz katona marad alatta a más nemzetek modernebb szellemű katonái-

nak, hanem az orosz tisztek és parancsnokok sem mondhatók tekintetben jobbnak. Semmi támadó szellem, semmi önálló harci készség nincsen az orosz tisztek legtöbbszörében. Ennek azonban a magyarázata az is, hogy a magasabb rangú orosz tisztek, ezred és dandárparancsnokok nem szerezhettek tapasztalatokat alacsonyabb rangban a csapatvezetésben. A 323 orosz gyalogezred parancsnoka közül 57 a gárdából került ki. Az orosz gárdát korántsem szabad valami elit testületnek tekinteni. 96 ezredes százados kora óta a vezérkarnál szolgált és egyáltalán nem tanulta ki a csapatvezetés titkait. 62 ezredparancsnok pedig minden elképzelhető minőségben szolgált, csak csapattiszt nem volt. Ugyanígy áll a helyzet a dandárparancsnokokkal, százharminkegyből 82 a gárdánál és vezérkarnál kezdte tiszti karrierjét, 29 a hadügyminisztériumban szolgált, csapattiszt pedig össze-vissza 21 brigádéros volt. Bőve idejében minden orosz tisztnak az a törekvése, hogy meneküljön a csapattisztiszlálatól.

Taktikai kiképzésről sincsen szó az orosz tiszteknek. Néhány ambiciózus fiatalabb tiszt igyekezett ugyan a japán háború óta a modern hadvezetés taktikai tudását is megszerezni, de a többsége a tiszteknek a régi.

Miután pedig a nagy gyakorlatokban sem nyílt alkalom arra, hogy a modern hadviselésnek megfelelő tudást sajátítsanak el a tisztek, az orosz hadsereg ideig-óráig tartó fölénye a harctereken a számbeli túlsúly lehet, de a harci szellem — amely a német és magyar csapatokban lobog — hamarosan végezni fog az orosz hadsereggel.

A jelzálog-kölcsönök kamatait kell fizetni. A hivatalos lap mai száma újabb rendeletet közöl az augusztus elsejével elrendelt moratorium tárgyában. Ennek a rendeletnek a közönséget legjobban érintő része az, amely a jelzálogkölcsönökről intézkedik. Az első moratorium-rendelet csak az ugynevezett törlesztéses záloglevél-kölcsönök kamatait és törlesztési részleteit vette ki a részletes halasztás alól. A most kiadott rendelet azt mondja: I. Bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzáloggal biztosított törlesztéses kölcsönök tőketörlesztő részletei akkor sem esnek halasztás alá, ha nem tartoznak az előbbi rendelet 4. §-ának 3. pontjában említett tartozások közé; kivéve ha a kötelezett igazolja, hogy a tényleg befolyt bér vagy haszonbér az ingatlant terhelő s az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra eső köztartozásoknak és az idézett rendelet 4. §-ának 3. pontja értelmében esetleg fizetendő s az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra eső kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek levonása után a jelen §-ban említett többi kamat- és tőketörlesztő tartozást nem fedezi. Amennyiben az így kiszámított összeg az utóbb említett kamat- és tőketörlesztő tartozásokat csak részben fedezi, a fizetés ezen részösszeg erejéig teljesítendő, a fizetési kötelezettségek sorrendjére nézve pedig a telekkönyvi rangsor irányadó.

A rendeletnek nevezetesebb intézkedései még ezek: a kétoldalu szerződésből, kifolyólag nem pénzbeli szolgáltatásra kötelezett fél csak az esetben tartozik elvállalt kötelezettségét teljesíteni, hogyha vele szemben a moratoriumot az ellenfél nem veszi igénybe.

Az állam, vagy állami intézmények és vállalatok részére szükséges szállitások teljesítendők. tekintet nélkül a moratoriumra.

A moratorium ideje alatt teljesítendő szerződés alapján a szerződés nem teljesítéséből, vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások nem esnek moratorium alá.

A rendelet kimondja, hogy nem érinti azt a kérdést, hogy a háború mint vis major milyen hatást gyakorol a jogügyletek teljesítésére.

A gyámpénztárak ezentúl is csak a korlátozott összeget vehetik fel betéti könyvre, vagy folyószámlájukra.

A városok és községek már, folyószámlára vagy betéteikből folyó szükségleteik fedezése végett, nagyobb összegeket is vehetnek fel. A folyó szükséglet mértékét a városokra a belügyminiszter, a nagy és kis községekre ötezer koronán felül a belügyminiszter, ötezer koronán alul pedig az alispán állapítja meg.

Szentpétervár lakossága retteg a vereségek miatt.

— Orosz tábornokok eleste. — Beismerik a lapok a súlyos veszteségeket. —
Távirati tudósítás.

Berlin, szeptember 11.

Szentpétervárról, amelyet most már a cár parancsára Petrogradnak neveznek (ez egyébiránt a háború okozta első változás a térképen) több német alattvaló érkezett hazájába. Valamennyien olyanok, akik betöltötték 45. életévüket és nem voltak katonák, tehát az orosz kormánynak nem volt oka arra, hogy feltartóztassa őket hazautazásukban. A német menekülők, akik szeptember másodikán hagyták el az orosz fővárost, érdekes részleteket beszélnek el az ellenséges földön élő németek sorsáról és arról a hangulatról, amely Petrogradban tapasztalható.

Elmondották, hogy „Petrogradban” még igen sok német alattvaló van, különösen asszonyok és gyermekek, akik pénzhiány miatt nem tudnak hazautazni a orosz fővárosban állandó rendőri felügyelet alatt élnek, hogy ne kémkedhessenek. A katonaköteles sorban levő német és osztrák-magyar alattvalókat és azokat, akiket az orosz hatóság „gyanusnak” talált, elfogták. Ezeknek a sorsáról a Moskauer Deutsche Zeitung ezeket írja:

— A háború kitörése óta letartóztatásban levő németek, osztrákok és magyarok sorsában változás állt be, amennyiben a katonaköteles foglyokat kisebb-nagyobb csoportokban Butyorkiba a gyűjtőfogházba vitték, ahonnan tovább szállították őket különböző fogházakba. A foglyok közül idáig ötázázat helyeztek szabadlábra. Köztük százhuszonötöt azért, mert lengyel származásuk. A többiek is szláv: cseh, horvát, rutén, szerb származásuknak köszönhetik szabadulásukat. A kiszabadultakat arra kötelezték, hogy hetenkint egyszer jelentkezzenek a rendőrségen. A fogházban maradtakat hír szerint a wologdai, wjathai és orenburgi kormányzóságok egyes fogházaiban helyezik el a háború befejezéséig.

A moszkvai német lapon kívül több petrogradi németnyelvű újságot is hoztak a szerencsésen hazatért németek, akik szerint a fővárosban nincs ugyan forradalmi hangulat, de rengeteg a készenlétben álló katonaság és kétségtelen az is, hogy az eltitkolhatatlan orosz veszteségek rendkívül lesújtó hatással vannak a főváros közönségére. Éppen a német menekülők elutazása napján hozták nyilvánosságra — természetesen enyhített formában — az oroszok tannenbergi vereségét. A Petersburger Zeitung, amelyet újabban Petrograder Zeitungnak neveztek el, így írja le az ütközetet, amelyben Hindenburg tábornok véresen megverte az oroszokat:

— Csapatainknak (az orosz csapatokat kell érteni) — írja a német nyelven megjelenő lap — idáig keleti Poroszországban diadalmasan előrenyomuló egyik részét balszerencse érte. Nyilván az előnyomulás helyén található számos tó, mocsár és erdő kihasználásával az ellenség (a németek) tulerős csapatai meglepték két hadtestünket és rendkívül heves tűzérsegi támadással súlyos veszteségeket okoztak. Hogy milyen gyilkos volt a harc, azt az is mutatja, hogy három tábornok és számos törzstiszt maradt a csatamezőn, közöttük Samsonow tábornok, az orosz-japán háborúban kitűnt jeles hadvezér.

Hogy ez a balszerencse, amelynek jelentőségével és nagyságával az eddigi jelentések után még nem lehetünk tisztában, mennyire

befolyásolja csapataink további előrenyomulását, arról még korai lenne véleményt alkotni. Kelet-Poroszországban operáló hadseregünk ereje és elosztása éppoly kevésbé ismeretes, mint az ellene támadó ellenség ereje és elhelyezkedése, de valószínűnek látszik, hogy a szóban levő csapatok csak „kis töredékét” alkotják seregünknek. A legénységben okozott súlyos veszteségek sok milliós hadseregünk tartalékából pótolhatók és kiegészíthetők, nehezebb lesz azonban az elesett jeles vezérek pótlása, bárha hadseregünkben, amely alig kilenc éve élt át egy nagy háborút, akad számos tiszt, akiket tapasztalataik a magasabb vezénylő pozícióra is képessé tesznek. Az egész balszerencsét különben csak egy rosszul sikerült napnak kell tekinteni a hadjáratban.

Arról természetesen sem a Petrograder Zeitung, se más forrás nem tájékoztatja az orosz közönséget, hogy a „súlyos veszteség” alatt az elesettekről nem is szólva arra a 90.000 hadifogolyra kell gondolni, akiket Hindenburg tábornok seregei az ortelsburg-, hochenstein-, wartenburg-, soldaui négyezsgben bekerítettek.

A Petergrader Zeitung egyébként elmondja, hogy Samsonow Alexandrovics Wassilij tábornok 1859-ben született, a Miklós cár nevét viselő lovassági iskolát és vezérkari akadémiát végezte el. Résztvett az orosz-török és az orosz-japán háborúban, valamint a boxer-lázadás elleni harcokban. A japán háborúban altábornagyi rangban az első nyugatszibériai lövészhadosztály parancsnoka volt, a háború után pedig a turkesztáni katonai kerület parancsnokává nevezték ki. Samsonow tábornokon kívül a tannenbergi „balszerencse” alkalmával elesett még Martos Nikolajevics Nikolai tábornok is, aki az orosz-japán háborúban a 8. hadtest parancsnoka volt, később az Amur-kerület katonai főnöke lett, 1910-ben azonban a wilnai katonai kerület egyik felelősségteljes pozíciójába került. Martos tábornok ötvenhat éves volt. A harmadik elesett orosz tábornok Pestits Szezonovics Fedor szintén résztvett az orosz-japán háborúban is. Az 1866-ban született — tehát még aránylag fiatal — tábornok a cár apródjai között kezdte katonai pályáját, a japán háborúban még csak ezredparancsnok volt és most a legutóbbi időben vezérkari főnöke lett az egyik orosz hadtestnek.

Részben a Petrogradról hozott lapokból, részben a menekültek elbeszéléséből sok apró érdekessége kerül nyilvánosságra az orosz hangulatnak és életnek. Oroszországban sok a német nevű város — ilyen volt maga Szentpétervár is — ezeket most sorra orosz névre keresztelik át. Így például Schlüsselburgból Oreszek névvel lett „orosz” város.

Petrogradban különben nincs elegendő katonai kórház és a lapok tele vannak panaszszal emiatt. Azt ajánlják, hogy zárjanak be minden mulatóhelyet, a mozgósínházakat, a sok apróbb-nagyobb magánszínházakat és ezeket a helyiségeket alakítsák át kórházakká a sebesült katonák számára. Sok Petrogradban a lakatlanul álló palota is: az év nagy részét más-hol töltő orosz főnemesség palotái, amelyeket szintén sebesült-kórházaknak követel átalakítani a petrogradi közhangulat.

Hogyan élnek Aradon a sebesültek?

(Élénkség a kórházak körül.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 11.

Ahol máskor szeptemberben nyüzsgő gyermekereg szokott tanyázni, ahol az elmúlt esztendőben ilyenkor már könyvvel a kézben magol a diáknép, ott most felkötött karu bajszos emberek könnyű rubákban sétálgatnak és csöndesen diskurálgatnak. Az iskolákból kórházak lettek s az iskolai játszóhelyeket sebesült katonák üdülőterévé alakították át. A liceum előtti téren nem látunk vidám labdarugó sereget, a vajaskenyeret majszoló gyerekhad eltűnt és sebesültek foglalták el helyüket. Sétált tettünk a mai napon a rezervkórházak környékén és megfigyeltük az ott folyó élénk életet.

Már korán reggel érdeklődő asszony- és leányserag jelenik meg a kórházak környékén. Mindegyiknél van valami kisebb-nagyobb balyu.

— Szeretnénk ezt beadni a sebesülteknek — mondják a kapuban álldogáló vörös kereszt-es katonáknak.

— Most nem lehet. Délután tessék jönni; csak akkor szabad bemenni, ha a hivatalos látogatási idő itt lesz.

— Hogy vannak a katonák? — faggatják az álmos őrt, aki az egész éjszakát a kapuban töltötte.

— Ki jól, ki rosszul. Az éjszaka például egy németajku bakának hirtelen úgy feldagadt a karja, hogy olyan lett, mint egy kis sörös hordó. Két gyűrű volt a kezén és azokat fűrészes segélyével kellett eltávolítani az ujjakról.

— Hát a többiek mit csinálnak?

— Elég jól aludtak.

Azután megjelennek a tiszta fehérbe öltözött vörös kereszt-es önkéntes ápolónők, akik fölvtájtják az éjszakázó hölgyeket. Az udvaron találkozunk.

— Hát hogy töltötték az éjszakát a fiaink? — kérdezik.

— Semmi baj. Egy-kettőnek láza volt. Különben szépen haladnak a fiúk.

Legélénkebb a forgalom a liceum környékén. Ott már a hajnali órákban megjelennek a környékbeli parasztasszonyok és mindenáron be akarnak jutni. Amikor megtudják, hogy délutánig kell várniok, leülnek a kőlépcsőkre és várnak. Elszunyadoznak és nyugodtan várják azt a percet, amikor bejuthatnak a derék hősökhez. A tarisznájuk tele van finom falusi étellemmel, amit a világért se akarnak más kezére bízni.

— Magunk akarjuk átadni, mink akarjuk látni, hogy ki eszi meg ezeket az enni-valókat.

— De nem szabad másképen, csak ha az irodában leteszik az élelmi cikkeket.

— Hát akkor nem adjuk oda — mondja egyik-másik duzzogó asszony, de azután megbékélnek és szépen átadják az elemőzsziát. Nagyon kedves volt az az egyszerű asszony, aki a piacot végig járta és egy nagy zsákba össze-gyűjtötte a jó emberek adományait és beszállította a katonai irodákba.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 507
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — — 151
Nyomda	— — — — — 151

Hogyan tanulnak franciául a német katonák.

(Vidám epizódok a tábori életből.)

Távirati tudósítás.

Berlin, szeptember 11.

A tábori életnek rendkívül színes és vonzó leírását adja Hartmann Emil, a Frankfurter Zeitung munkatársa.

„Erős menetelés után most pihen a hadsereg. A fegyverek gulába rakva, a bornyu a földön hever. A mozgó-konyhák a csapatok mellett haladnak a szakaszonként a legnagyobb rendben lépnek elő az éhes bakák, hogy az utcákban főtt kávé kioszák csajkájukba. A barna ital visszaadja az emberek életkedvét, frissességét s most csoportokban hevernek beszélgetve, nevetgélve. En és társaim egy szalmakazlat hódítottunk meg s jóízűen fogyasztjuk reggelinket: az ép oly kemény, mint tápláló komiszkenyeret s egy darab szalonnát. Mellettünk a derék tartalékosok pipára gyujtunk s szép dalokat énekelnek, amelyek a legkeményebb katonaszívet is meglágyítják egy percre.

Csapatunk bevonulását Brüsszelbe a szembe jövő vezérkari tisztek hivatalosan tudatják velünk s az a füstfelhő, amely délnyugatra látszik, csak Longwy felgyújtott házaiból eredhet. Érezzük, hogy ma, vagy holnap mi is már benne leszünk a táncban.

— Professzor! — hangzik a táboron keresztül kapitányunk átható kommandója.

— Kapitány ur! — jelentkezem rögtön félbeszakítva az édes pihenést s feszesen állok a velem egykorú századparancsnok előtt, aki szolgálatban olyan szigorú, szolgálaton kívül pedig a legjobb bajtárs.

— Tanár ur — mondja — a század parancs: francia oktatást tartani a századnak. Fogjon mindjárt hozzá. Ki tudja, hol leszünk ma este!

— Zu Befehl, Herr Hauptmann!

Es már meg is kezdődik a tanítás. A kapitány már kiadja a parancsot.

— Második század, figyelni! Papírt, ceruzát elő! Azonnal jelentkezni tanárunknál, Hartmann tartalékos hadnagy urnál francia órára!

Mormogás és nevetés fut át a század során s egy pár pillanat múlva már mindenki körülöttem fekszik papírral és ceruzával fel-fegyverkezve s megkezdődik az oktatás.

— Tehát, Kerls, mi most Belgiumban vagyunk s nemsokára Franciaországban leszünk. Ott franc és centime-ben számolnak. Irjátok fel: egy franc az száz centimes (irjátok: sz-a-n-g-t-i-m), egy franc nyolevan pfennig. Egy sou (sz u) az négy pfennig, egy franc az husz sou. Tehát vigyázzatok, nehogy a franciák becsapjanak! Hát mit akartok Franciaországban venni?

— Bort! — kiáltják a legtöbben.

— Irjátok fel: du vin (dü wäng.) S jegyeztétek meg egyszermindenkorra: minden olyan szót, amelyben n és m van, az orron keresztül kell kiejteni s úgy nyujtani, mint a gonimi embert! Másképen nem értenek meg benneteket az emberek. Tehát így: dü veng.

S igyekszem olyan orrhangot kihozni, a melynél szebbet még nem hallhattak. S két-százötven durva hosszú és westfali öklömöm össze többé-kevésbé szaglószerűvé s „du vin“ hallatszik követelősen a táborban.

— Irjátok: du lait (dü lá): tej, du lard (dü lár): szalonna. Du jambon (dü schambong): sonka, du fromage (dü fromasch): sajt.

Még egynehány inyenefalatot szervíroztam fel s a fiúk oly szorgalmasan írtak, mintha ne-

héz kezeik otthon mindig csak tollat vezettek volna. Azután következnek a számok egytől tízig (öng, dö, troá, kátt, szánk, szisz és így tovább) aztán a megszólítások, maszió, madam, madmoazel s végre a két szó „donnez-moi“ (donech-moa). Egy fiu arra kíváncsi, mit jelent franciául az a szó, hogy „csók.“ Ez egy nagyon szép és fontos szó.

— Aztán irjátok még „l' amour“ a szerelem, mert a csók és szerelem összetartoznak. S ne felejtsetek el mindig előbb azt mondani, hogy „donnéh-moa“!

Most hirtelen „antrétolni“ kell s egy pillanat múlva már eltűnnek a ceruzák, jegyzetek, egy óra múlva pedig már tul vagyunk a tűzkeresztségen.

Kis történetek

a nagy háborúból.

(Mikor legkívánatosabb az asszony. — Jeggyűrű a levágott kar ujján.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 11.

Ezt a két történetet sebesült katonák mondták el nekem ma a vasuton, amelylyel Budapestről érkeztem Aradra. Nem nagy dolgok, hisz a csaták véráztatta földjén nincs olyan bő, buja termés semmiben, mint az epizódokban. A halál dusan arató kaszája ahányszor lecsap, egy-egy epizód fakad a nyomában, a szomjas föld beszívja a hősi vért és kivet magából egy kis történetet, legtöbbször busát, néha vidámat. S a történetek járnak szájról-szájra, van olyan, mit az újságok is megírnak, de a legtöbbjét csak majd téli estéken, vacsora után, barátságos kályhamelegnél fogják mesélni fiaiknak a háborúból diadallal visszatért, nagy borzalmakat és apró örömeket megért derék katonáink. És van olyan epizód is, amiről nem tud senki, amit a közös sir széles öle fogad magába, azokkal a katonákkal együtt, akik valami szürke névvel éltek a világon és meghaltak névtelenül. Pedig fel kellene jegyezni mindegyik nevét diszes, aranyos betűkkel, hogy lássák, olvassák unokáink és tanulják meg szeretni ezt a hazát, amelyért meghalni dicsőség. Halállal végződik ez a két történet is.

A déli haretéren történt, most a napokban: A háboruban nélkülözni is kell és férfiembernek, ha hiányzik az étel, hiányzik az ital, a dohány, hiányzik neki még valami: az asszony. Az asszony, akit úgy hagyott otthon, hogy talán nem látja viszont soha és nem csókolhatja le soha azokat a csókokat, amelyeknek a tüze égeti, hevíti a szegény katona tik-kadt, kiszáradt száját. Az éjszakai táborban talán megindul a beszéd, szóba kerülnek az asszonyok, működni kezd a képzelet, amelynek gyönyörűsége álomképeit izzóvá, tűzpirossá festi a vágy, amint lobogva rászáll az éjszakai táborra.

Es egyszer megtörtént, hogy valósággá vált, amiről szomjas ajkkal álmodtak a katonák. Foglyokat zsákmányoltak és köztük volt egy asszony. Fiatal, kíváncsi, ingerlő asszony, amilyet hetek óta nem láttak. Mikor testéről lekerült a ruha, kiderült, hogy az asszony is csak olyan mint ők, vágyódó, szegény katonák, kiderült, hogy az asszony is férfi: női ruhába öltözött szerb kém.

Ez a történet halállal végződött...

A másik valahol fent, Galiciában játszódott le. Csata közben, süvítő golyók, bombáló agyuk, romboló, lecsapó srápnalek között. A hőse egy hadnagy, szép, fiatal ember, ifjú házasa, akit gyönyörű hitves siratott busan, keservesen, amikor el kellett mennie a háborúba. A szívében szomoru szerelem, az ujján az imádkozó asszony jeggyűrűje, a fiatal hadnagy így indult a csatába, ahol érző szívük, gondolkodó

agyuk még az embereknek is alig van, hát még golyóknak, srápnaleknek. A halál eszközei nem törődnek szerelemmel, siró asszonnyal és így történt, hogy a hadnagy megsebesült. A jobb karját leszakította egy srápnal. Különvált a kar és a törzs és a karral együtt repült valahová egy kis vékony arany karika: a jeggyűrű. A gyilkos fájdalom nem ölte meg mindjárt a hadnagyot. A szíve még dobogott és egy percre alatt még átérezte az emberfeletti nagy szerelmet a szép fehér asszony iránt.

Es minden erejét összeszedve kiáltotta:

— A gyűrűmet... a gyűrűjét...

Akik körülötte még életben voltak, meghallották és megértették ezt a szakgatott, panaszos kiáltást és nem törődve a golyózáporral, lehajoltak a földre, ahol halottak, sebesültek, csakán maradt emberi testrészek között keresni, kutatni kezdték azt a vékony karikát, amely nélkül a hadnagy nem akart meghalni. Szerencsájuk volt... megtalálták a kart, rajta a kezét s az egyik ujjon éppen sértetlenül, ott volt a gyűrű. Odavitték a hadnagnak, aki már a végét járta. Hőrogozva, feldokolva sóhajtozott, s csak ezt az egy szót tudta ki-mondani:

— A gyűrű...

Odanyomták a balkezébe és a szeme elé tartották. Megismerte. A megtört fényű szemek még utolszor felcsillantak, aztán kirepült a testből a lélek, az egek felé repült a nagy, szomoru szerelem, de a balkezé meggémberedett ujjai görcsös szorítással ölelték magukhoz a gyűrűt, az ő gyűrűjét...

(f. 1.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A várkastély kísértetei. (Az Uránia mai slágere.) A középkor regényes lovagvilágából, a bűnös szerelmek időszakából mutat ma be a színház egy epizódot. Ruth grófnő szerelmi viszonyt folytat Vehlennel, a szerelvével és bár éjjelente a kastély volt urnőjének silhuetije, óva inti őt ettől: a szerelmi viszonyt egész nyilvánosan folytatja. Hiába az árnyék intőszava, hiába a történet a törbeesált és megölt trubadurról. Vehlen fogva tartja a grófnőt. S mikor egyszer a kastély ura eltávozik és Vehlen hívni akarja találkára a grófnőt: a kísértet elhúroolja őt és lázálában Vehlent a halál szörnyű álma beteggé győtri. Izgalmasan érdekes az a mese és a pompás rendezés gondolkodott arról, hogy minden borzalmast távol tartson a képtől. A kiváló sláger mellett egy egész sereg kis kép tüdi a műsort.

* Egy csavargó vége. (Nagy bűnügyi dráma az Apollóban.) A kinematográfia legnagyobb alkotásai közé tartozik az a többfelvonásos bűnügyi dráma, amelyet az „Egy csavargó vége“ címen mutat be szombaton az Apolló-színház. Elejétől végig lebilincselően érdekesítő ez a drámai film, amelynek a kiállítás is tökéletes művészi munka s magán viseli a festői rendezés zsenialitását. A darab szűzseje a párisi apacsok elhagyott tanyájáról indul ki. Margot, a bájos kis midinett együtt él Müller Horsttal, a csavargóval, de nem tűri a brutálisát és elhagyja. Gerson Pál, a csavargó Müllernek üzlettársa titokban szerelmes Margomba. A két csavargó izgalmas betörés után eltűnik. A kis midinett apolóni lesz s így nyeri meg Prix báró tetszését, aki feleségül is veszi. Evek múltán Horst zsarolni akarja egykori szeretőjét, de egy válságos pillanatban Gerson, aki még mindig szereti Margot, végez betörőársával s a bárónőt ezzel megmenti a sötét végzetként kísértő apacstól. Gerson újra eltűnik s Margot élete boldog marad a báró oldalán.

* Az aradi zenekonzervatóriumban Szabadság-tér 21. a beiratások f. 6. szeptember hó 1-én kezdődtek. Mütter Müller József igazgató.

* Európa és egyes államok háboru-térképei Kerpelnei kaphatók.

* „Shylock, a krakkói bankár“ közki-vá-natra legközelebb az Urániában.

Seregeink sikeres támadásai Lembergél.

(Hindenburg tábornok győzelme az oroszokon. — Oroszország érzi már katasztrófáját.)

— Hivatalos távirati tudósítás.

Budapest—Berlin, szeptember 11.

Csapatunk offenzívája a lefolyt huszonnégy órában öröndetesen haladt előre. Lankadatlan energiával folyik a harc a várakozásnak megfelelő alakulást kezd venni, tehát olyat, aminő hadvezetőségünk szándékainak teljesen megfelel. Mi sem erősíti meg jobban ezt a tényt, mint az, hogy a tegnapi nap folyamán úgy összes haderőnk fővezére: Frigyes fővezér, mint vezérkarunk főnöke: Hötendorff Conrad és trónörökösünk is a főhadiszállást elhagyva, a harctéren tartózkodtak. A Lemberg körül megindult harc — úgy látszik — lassankint áttért egész keleti frontunkra is.

Annyi tény, hogy az oroszok stratégiai helyzete már akkor, amikor Lembergől kivonultunk, és részben a várostól nyugatra elhelyezkedtek, épp a mozdulatunk folytán inkább rosszabbodott és hogy az érkező jelentések szerint csapataink harc képessége és hangulata pompás és hadvezetőségünk az operációkat — mint eddig — biztos kézzel vezeti. Nekünk télienségre kárhoztatottaknak gyors munkát sürgető idegességünkkel szembe kell helyeznünk a legteljesebb bizalmat és optimizmust, amely az előjelek után ítélve, ma a legnagyobb mértékben jogosult.

Támadásunk eredményes.

Budapest (Hivatalos.) Szeptember 11. A főhadiszállásról jelentik: Lembergél a csata tovább folyik, a támadásunk lassanként tért hódít.

A fővárosi lapok haditudósítói az elmúlt este riadó hívta össze, mely alkalommal hivatalosan felhatalmazták a hadisajtószállás tagjait annak közlésére, hogy támadásunk kedvező kilátással folyik. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Budapest. (Cenzurálva.) Az északi harctérről a Pester Lloyd haditudósítója azt jelenti: Lassan, de eredményesen halad offenzívánk előre.

Kiverték az orosz Poroszországból

Budapest. (Hivatalos.) Berlin: A főhadiszállásról közlik: Hindenburg tábornok a keleti hadsereggel megverte az orosz hadseregnek még Poroszország területén tartózkodó balszárnyát és ezzel utat nyitott csapatai részére az ellenséges haderők hátába, az ellenség földet a harcot és teljes visszavonulásban van, a keleti hadsereg északkeleti irányban a Nyemen felé üldözi az ellenséget. Stein főhadiszállásmester. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Kedvező jelek.

Budapest. (Hivatalos.) Az elmúlt éjjel jelentik a főhadiszállásról, hogy a tegnapi harc folyamán Frigyes kir. herceg, a hadsereg főparancsnoka vezérkari főnökével, Conrad báró gyalogsági tábornokkal, továbbá Károly Ferenc József kir. herceg, trónörökös is a csatatéren időzött. A haditudósítók jelentése szerint az ifjú trónörökös, aki tegnap átesett a tüzkeresztésen, jelenlétével nagyszerű érzéseket öntött támadó csapatainkba. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Bécs. A Neue Freie Presse a Kelet-Galiciai harctérről írva, kedvező jelnek mondja, hogy a trónörökös és Frigyes főherceg megjelentek a csatatéren. (Bud. Tud.)

Mekkora orosz erő áll Lembergél?

Rüdiger orosz generális szerint ugyan az orosz hadsereg hadilétszáma öt milliónál több, Blume német tábornok szerint meg épen nyolcadfél millió, ez a borzalmas tömeg azonban nagyrészt széjjelforgácsolódik. A félmillió keletázsiai haderőt mozdulatlanságra kárhoztatja az ottani helyzet, Szibériát, Kiszáziát, szintén nem üríthetik ki egészen. Jelentékeny haderőnek kell állnia Románia határán, továbbá a bukvinai orosz harctéren. Hogy Németország mekkora orosz haderőt köt le, a keletporoszországi győztes csaták mutatják. Lublinnál Dankl hadseregével szemközt talán négy hadtest állott. A szétvert sereg hír szerint erősítéseket kapott. Végül Auffenberg a Hutsza és Wieprz között valószínűleg három hadtesttel

mérkőzött szerencsésen. Ezt bizonyosan nem lehet tudni, a kétszáz ágyu azonban, amennyit Affenberg zsákmányolt, három hadtest egész tűzéri felszerelésének felel meg, ha fölteszük, hogy néhány üteget mégis megmentettek az oroszok a borzalmas debacleből.

Ezek a hadtestek az európai birodalom belső nyugalmanak biztosítására hivatott és így elmozdíthatatlan Reichswehr csapatokkal együtt az egész orosz hadsereg négyötödét teszik. Az ötödik ötöd, amely ezek szerint Lemberg előtt hadakozik, minden, amit Oroszország ebben a pillanatban velünk szembeállítani képes. Az a körülmény, hogy a hadifoglyok és sebesültek között szibériaiak, kaukázusiak és tatárok is fölös számmal vannak, szintén bizonyítja, hogy minden rendelkezésre álló erőt a Bug elé irányítottak.

Lemondani, vagy mozgósítani.

Budapest. (Táviróda, cenzurálva.) BÉCS. A Zeit jelenté Berlinből: A párisi Havas-ügynökség legutóbb azt a hírt hozta, hogy az orosz mozgósítás, mely július 25-én kezdődött, augusztus 24-én ért véget. Ez a közlés igen feltűnő volt, mert hiszen június 27-én Szasszonov a német katonai attasénak becsülettségére kijelentette, hogy mozgósítás nincs. Ugyanily kijelentést tett július 29-én az orosz vezérkari főnök. Július 29-én továbbá az orosz kormány hivatalosan azt jelentette Berlinbe, hogy csak négy hadkerületet mozgósít Ausztria-Magyarország ellen.

A Berliner Zeitung most ezzel kapcsolatban a következőkről értesült: Július 25-én a mindenható Nikolajevics Miklós nagyher-

ceg a nagyhercegi párt nevében a cárhoz ultimátumot intézett, hogy vagy mondjon le, vagy írja alá a mozgósítási rendeletet. A cár, aki rendkívül meg volt félemlítve, a mostani generálisszimusznak átnyújtotta a mozgósítási rendelkezést, de azután haragosan több napig bezárkózott szobáiba és sem a külügyminisztert, sem a hadügyminisztert nem fogadta. Így történhetett, hogy a hadügyminiszter és a vezérkar főnöke kijelentette, hogy mit sem tudnak a mozgósításról. A mozgósítási rendelet ugyanis Nikolajevics Miklós nagyherceg kezében volt.

Oroszország pesszimista.

Majna-Frankfurt. A Frankfurter Zeitung stockholmi távirata szerint előkelő orosz körökből olyan hírek keltek szárnyra, melyek szerint Oroszország egyedüli reménye a nyugati hatalmak jövődő sikere. Pétervárott az orosz hadjárat kilátásait általában pesszimistikusan ítélik meg. (Bud. Tud.)

Orosz hölgyek a tűzvonalban.

Rotterdam. (Cenzurálva.) A Times jelenti Szentpétervárról, hogy Tomilovszki ezredes két leánya önként belépett az orosz hadseregbe. A két fiatal leány uniformist öltött és kérélmükre mindkettőjüket a tűzvonalban lévő csapatokhoz osztották be.

Az oroszok megmérgezik az állatokot is.

Krakó. (Cenzurálva.) A Nowa Reforma jelenti Miechoból: Mikor az oroszok Miechoból elmenekültek az állatok között veszedelmes járvány lépett fel és a rejtélyes betegségnök ugyezólván az összes háziállatok áldozatul estek. A tavakban óriási számmal találtak döglött ludakat és kacákat. Tyukok, disznók, juhok, tehenek, amelyek ebből a többől ittak, nyomban összeestek és nemokára elpusztultak. A vizsgálat megállapította, hogy az orosz katonák mielőtt távoztak, az egész alkoholkészletet, amely a környékbeli szeszgyárakban volt, a tóba öntötték. Az összes állatok spirítusz mérgezésben döglöttek meg.

Mennyi a „kedves zsidó” az orosz hadseregben?

Budapest. (Táviróda cenzurálva.) Azokból a tárgyalásokból, melyeket az orosz városok képviselői a hadállapothól kifolyólag Moszkvában folytattak, kiderül, hogy az orosz hadseregben háromszázötvenezer zsidó katona van.

Bukarest fél az orosz támadástól.

Bukarest. Bukarest várost keleti oldalon háromszoros védővonallal vessik körül.

A szerbek betörései a délvidéken.

Budapest. (Hivatalos.) A délkeleti hadszíntérről ideérkező hírek arra mutatnak, hogy mialatt mi a Drinán átkeltünk, a szerb hadsereg egyes részei a Szerémség egyes részeibe betörték, ahol a támadás elhárítása megindult. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnöki sajtóiroda.)

Az éhező Szerbia.

Bukarest: Nisből jelentik: A csapatok részére az élelem rakvirálására nagyobb nehézségekbe ütközött. A kerületi elüljáróságok figyelmeztették a kormányt, hogy a nép nem csen abban a helyzetben, hogy gabonát és egyéb élelmiszereket a hadikincstárnak ingyen rendelkezésére bocsásson. (Pol. Hir)

A szerbek görög orvosai.

Szaloniki: A Macedónia című lap jelentése szerint az összes görögországi szerb konzulok, a szerb-görög szövetségre való hivatkozással arra kérték a görög hatóságokat, hogy Szerbia mostani rendkívül súlyos helyzetén legalább a semlegesség által megengedett módon segítsenek. A szerb konzulok elsősorban arra kérték a görög hatóságokat, hogy orvosokat küldjenek Szerbiába, ahol óriási az orvoshiány és a szerb sebesültek nagyrésze orvosi segítség híján belehal sérüléseibe. Az athéni szerb követ, Bolucio, huszonöt görög orvost szerződtetett, akiknek havi hat-száz frank fizetést és harminc frank napi-díjat helyezett kilátásba. Az orvosok Szalonikiba

érkeztek, ahonnan Szerbiába akartak indulni, de kétnapi szalonikii tartózkodás után, miután ismételt tárgyaltak a görög követtel, aki Szalonikiba kísérte őket, elhagyták Szalonikit és visszamentek Athénbe. A tárgyalások, úgy látszik, nem sikerültek. A Macedónia jelentése szerint a görög orvosok azért nem mentek Szerbiába, mert a szerb kormány fizetésüket nem akarta előlegesen kiutalni. Más verzió szerint, maga a görög kormány rendelte vissza az orvosokat Athénbe. (N. T. H.)

Rendőrségi kísérettel megy a hős óár a harotérre.

Berlin. (Cenzurálva.) Stockholmi jelentés szerint, a cár szeptember 15-én a harotérre megy. A rendőrség széleskörű intézkedéseket tett.

Fegyelem nincs a francia seregben.

Budapest. (Táviróda cenzurálva.) Genf: Lyoni lapok szerint Millerand hadügyminiszter a vezérő tábornokokhoz felszólítást intézett, hogy a hadseregben nagyobb fegyelmet tartsanak.

Hazudik a francia kormány.

Budapest. (Cenzurálva.) Bordeauxból jelentik: A kormány ideérkezése óta a városban nagyon élénk élet fejlődött ki. Szeptember ötödikén megtartott minisztertanács megállapította, hogy a lakosság mindenütt nyugodt és bizik a kormányban.

Franciaország újabb idegenlégiót szervez.

Genf. (Cenzurálva.) A francia kormány elhatározta, hogy egy harmadik idegen légiót szervez. A Marokkóban szolgáló idegen légió nagy része ugyanis Németországból került ki és mióta a háború tart, a szökevények száma megtízszereződött. Az új légiót szláv és román elemekből akarják szervezni. A légió körülbelül négyezer emberből állana és vezére a „fashodai hős” Marchand főhadnagy lenne.

Drótnélküli táviróállomás a kolostorban

Milanó. (Cenzurálva.) A Corriera della Sera jelentése szerint Marconi, a drótnélküli táviró zseniális feltalálója, hosszabb ideig Milanóban tartózkodott és ott kísérleteket végzett. Marconi egyezér észrevette, hogy készülékét folytonosan zavarják egy valahol a közvetlen közelben levő állomástól eredő elektromos hullámok. Jelentést tett erről a hatóságoknak, ahol biztosították arról, hogy Milanó területén sehol sem működik drótnélküli táviró és így az e készülékét zavaró hullámok csak távolból jöhettek. Marconi tovább kísérletezett és minden kétséget kizáró módon bebizonyította, hogy a zavaró elektromos hullámok a közvetlen közelből jönnek. A hatóságok erre szigorú vizsgálatot indítottak és megállapították, hogy az egyik milánói szerzetes kolostorban kitűnő felszerelt drótnélküli táviróállomás működik, amely Franciaországgal tart fenn összeköttetést, ennek a készüléknek a működése zavarta Marconi készülékét. A hatóság a szerzetesek távirókészülékét leszereltette és azonnal jelentést tett a dologról a kormánynak. A szerzetesek ellen szigorú vizsgálatot indítottak. (N. T. H.)

Ötszáz millió hadisarc.

Berlin, szeptember 11. (Cenzurálva.) Magántávirat szerint a németek Brüsszel hadisarcát ötven millióban, Brabant tartomány hadisarcát négyszázötven millióban állapítják meg.

Japán nem köt békét.

Berlin: (Cenzurálva.) Rotterdam, szeptember 11. A Rotterdamsche Courant távirata szerint a hármassz entente szerződéséhez Japán is csatlakozik. A japán külügyminiszter kijelentette a tokiói orosz nagykövetnek, hogy Japán még akkor sem fog békét kötni, ha Kiocsaut megazálta, hanem meg fogja várni, míg Európában megkötik a békét.

Éhinség fenyegeti Párist.

(Nincs fegyelem a francia seregben. — Megtörve a francia offenzíva.)

— Hivatalos távirati tudósítás.

Berlin — Róma, szeptember 11.

A német-francia harcok színterén Páristól keletre kétnapos elkeseredett harc folyt, melyben a németek jobbszárnya a tulerővel szemben sikerrel oporált, ötven ágyút zsákmányolt és több ezer foglyot ejtett. A harcba, úgy látszik beleavatkozott a Páris védelmére hivatott francia haderő is, amely Meaux és Montmirail irányban támadta meg az előrenyomuló s bizonyos Bülov hadseregének elővédjét képező német erőt. A mérkőzés egyébként mint a jelek mutatják, a Páristól északra fekvő Auteuilltől kezdve kelet felé a Meaux—Sézanne—Vichy vonalon, tehát a Marne folyó felső kanyarodójáig terjedő egész fronton: körülbelül 200 kilométeren folyt. A franciák azon offenzívájáról van itt szó, melyről már tegnap említést tettünk s amelyet a Páris előtt visszahúzóított s kelet felé letért francia — s talán angol francia hadsereg — támogatva egyéb francia seregeket által kísérelte meg, hogy elhárítsa a katasztrófát a Dijon-Nevers között gyülekezni akaró francia gros falól.

A német hadseregek elővédjei tehát csakugyan utolérték a franciák hátrvédjét, megállították, harcrakényszerítették s miután sikerült a harcba bevinniük a már lejjebb, délfelé vonuló francia erők egy részét is, német jobbszárny merőben feladatát teljesítve, taktikai okokból visszahúzódt. Az, hogy a németek ötven ágyút zsákmányoltak és több ezer francia foglyot ejtettek s hogy visszahúzódt jobbszárnyuk ellen a franciák meg sem kíséreltek egy újabb előtörést, kétséget sem hagyhat fenn az iránt: mily kimenetelű volt a kétnapos mérkőzésnek. Jelentősége mégsem ebben, hanem abban van, hogy valószínűleg Bülov, Hausen tábornokok és a württembergi herceg seregének kisebb erőiből álló német előhadak a kitűzött célt teljes mértékben elérték, mert meg tudták zavarni, sőt vissza tudták vonzani a Troyes felé menetelő francia főerőt, amely így aligha fogja a kellő időben és kívánt előfeltételek mellett elérni a Dijon-Nevers gyülekezési területet.

E feladat megoldásával egyidejűleg a német trónörökös a francia főerő jobb oldalában levő Verdun erősség északnyugati erődvonalát áttörte s így nyomban megkezdhetette a támadást a Verdun délfelől védő öt erőd ellen is.

Megtörik a francia offenzíva.

Berlin. (Hivatalos.) A nagyvezérkar éjjeli közlései: A német trónörökös hadseregével a Verduntól délnyugatra fekvő

megerősített hadállást elfoglalta, a hadsereg egyes részei megtámadták a Verduntól délre eső záróerődöket, tegnap óta nehéz tűzéség ágyazza. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Páris körül nagy csata folyik.

Budapest. (Táviróda. Cenzurálva.) Az olasz lapok tegnap táviratokat kaptak Párisból a főváros környékén megkezdődött ütközetekről. A jelentések szerint a nagy csata rekkenő hőségben javában dúl.

Egymilliónál több lakos menekült el Párisból.

Berlin. Milánóból érkezett távirat jelenti, hogy a múlt héten nyolcszázezren menekültek el Párisból s ezen a héten is körülbelül háromszázezren. Hágai jelentés szerint Páris lakossága hárommillió négyszázezerről, kétmillió százazerre csökkent.

Németek a Szajna mellett.

Berlin. A „Vossische Zeitung” Rotterdamban át azt a hírt kapta, hogy a német lovas-ság már bevonult a Szajna mellett fekvő Troyesba. (M. T. L.)

Angolok és franciák vesztesége.

Berlin. Az eddigi jelentések szerint az angolok és franciák a németek elleni harcokban 72.000 embert veszítettek. (Bud. Tud.)

Londonból jelentik: Manchester Guardian haditudósítója nyolcvanezer emberre becsüli franciák veszteségét északi határon.

Páris éhinség előtt.

Budapest. (Táviróda cenzurálva.) Berlin. Hollandián át jelentik: A vásárcsarnoki élelnek fogytán vannak. A francia fővárost éhinség fenyegeti. A bevétel Párisba csökkenik.

Tönkre van verve a francia sereg egyharmad része.

Páris előtt Meaux és Montmirail között még egy — talán éppen utolsó — erőfeszítést tett a francia hadvezetőség, amellyel megállítani a folyton előbbre nyomuló német seregeket. Egy napig úgy látszott, hogy a franciák kétségbeesett offenzívája valamelyes sikerrel jár: a németek Stein főhadiszállásmeester hivatalos jelentése szerint visszavonták ezt a szárnyukat. Ma azonban már újabb előretöréssel vetik magukat a német seregek Páris felé és francia offenzívájáról nincs szó. A franciákat támogató angol expedíciós sereg jóformán megsemmisült és kérdés tárgyává lehet tenni, hogy mennyi

lehet ugyan magának a francia köztársaságnak a hadereje is a sokszoros vereségek után és milyen erőt tud a további ellenálláshoz a csatamezőkre vetni a francia hadvezetőség.

Erről ir érdekes dolgokat Morahé szolgálton kívüli viszonyban lévő porosz őrnagy, a ki a következőket állapítja meg:

Megközelítően is pontos számításokat tekintetben természetesen csak a főhadvezetőség tehetne, mert a nyilvánosság ezideig csak arról szerezhet tájékozást, hogy körülbelül milyen erők voltak az egyes csatákban a szemközti álló ellentélek. Megállapíthatjuk az eddig

tagyvezérkari jelentésekből, hogy *Rupprecht* major trónörökös nyolc francia hadtestet vert meg, hogy *Bülow* és *Hausen* altábornagyok csapatai augusztus 26 és 27-én ugyancsak nyolc hadtesttel szálltak szembe, de ebben az ellenséges harcokban a franciákon kívül belga csapatok is voltak. Ugyanazonnap *Kluck* tábornagy az angol expedíciós sereget és a franciák három gyarmati hadosztályát verte tönkre. Szt. Quentinől északra. Augusztus 28-án az előnyomuló *Bülow* tábornok egy angol zászlóalját vasúti leszállás közben elfogott és dicsőítően harcolt négy francia hadtesttel és három tartalékhadosztállyal szemben. Szeptember 2-án *Albrecht* württembergi herceg és *Frigyes Vilmos* porosz trónörökös egyesült seregei, a melyekhez *Hausen* altábornagy serege is csatlakozott tíz francia hadtestet vert meg teljesen.

Ha ezeknél a harcoknál mindenütt más francia haderő szerepelt, akkor

idáig harminc francia hadtest, három tartalékhadosztály és három gyarmati hadosztály szenvedett vereséget a „grand armée”-ből.

Valószínűbb azonban, hogy az első harcokban szerepelt francia hadtestek egyike-másika másodszor is szembe került az előnyomuló német hadsereggel, de még ugys nagyon tekintélyes lehet a megvert és halottakkal, sebesültekkel elfogottakkal megtizedelt francia hadtestek száma. *Jonson* tábornok adatai szerint ugyanis az egész francia haderő huszonegy hadtestből, tíz lovashadosztályból, husz tartalékhadosztályból és husz tartalék lovasdandárból áll. Ehez hozzá kell még számítani a gyarmatok haderejét, amely francia ordre de bataille szerint 145 gyalogezredből és 7 vadászszázalóaljból állhat. Tekintetbe véve azt, hogy a gyarmatokból nem vonhat ki Franciaország minden haderőt, északi Franciaország gyors feladása is arra vall, hogy a gyarmati csapatoknak csak egy része állt rendelkezésére a főhadvezetőségnek. A franciák haderejét hozzávetőleg kilencven hadosztályra becsülhetjük, mindezek figyelembevételével és ha így számítunk, akkor az előbb elmondott adatok szerint az egész harcoképes francia haderő egyharmadát egyszer vagy többször megverték és megfutamtították a németek.

Ami a megvert seregekből menekülhetett: az a haderő részben a kelet-franciaországi várvonalakra támaszkodik, részben a Páris körüli megerősített táborban készül a harcra. Hozzájuk csatlakoznak még az a körülbelül 250.000 főnyi rekruta, akiket *Millerand* hadügyminiszter az 1914—15. sorozó évek évfolyamából most szolgált fegyver alá. Ezek azonban tél kezdete előtt aligha jönnek számításba, mert katonai kiképzésük addig elhúzódik. Mindent egybevéve a mostanig lefolyt harctéri eseményekből következtetve, Franciaországnak már csak kétségbeesett ellenállásra van hadereje, rendszeres és nyugodt — akár offenzív, akár defenzív — hadviselésre nincsen.

Románia semlegessége. *Bukarest.* *Konstantin Disescu* bukaresti egyetemi tanár, volt miniszter a La Roumanie-ban cikket közöl Románia semlegességéről. Megállapítja benne, hogy minden ellenkező híresztelés dacára Románia nemcsak a leghivebben megőrizte semlegességét, de minden igyekezte oda irányul, hogy ezt a háboru alatt végig is megtarthassa. A semlegesség azonban nem gyengeséget jelent, mert ha az egyik hadakozó fél megsérti Románia semlegességét, Románia azonnal beavatkozik ellenségével. (Pol. Hir.)

H I R E K — LEGÜJABB.

Erkezett reggel fél 5 órakor.

Berlin: 22. orosz finnországi hadtest kíséretet tett Lyck felől beavatkozni keletporoszországi harcokba, de Lyck mellett vereséget szenvedett.

Bécs: (Cenz.) Komanovi ütközetnél Greiffertál Landwehr őrnagy elesett.

Berlin: (Cenz.) Német Kelet-Afrika határán ütközet volt Kamerunban angolokkal. Mindkét részen sok európai elesett.

Konstantinápoly: (Cenz.) Szállító gőzös 100 katonával összeütközött egy olasz gőzössel és elsüllyedt. 15 katonát megmentettek. Utasok és többi legénység vízbe fullt.

Katonai szolgálatra hívják az egyetemi ifjúságot.

— Hivatalos táv. tud. —

Budapest, szeptember 11.

Krobatin hadügyminiszter épúgy mint az osztrák egyetemi hallgatókhoz, a magyar főiskolai hallgatókhoz is felhívást intézett és felszólítja őket, hogy önkéntes katonai szolgálatra jelentkezzenek.

Lenhoschek, a budapesti tudomány egyetem rektora a következő felhívást intézte az ifjúsághoz: Kedves Fiaim! Nagy idők, nagy célok, nagy áldozatokat követelnek. Lépjetek dicső őseink nyomába, akik számtalanszor tanujelét adták annak, hogy készek életüket és vérüket feláldozni királyukért és hazájukért.

A rektor egyúttal felhívta az ifjakat, hogy annál inkább jelentkezzenek, mert a katonai szolgálati idejüket tanulmányi időbe beszámítják. Az egyetemi rektori irodánál jelentkezhetnek azok, akik tizenhetedik életévüket betöltötték és azok, akik katonai szolgálatot most nem teljesítenek. A jelentkezőket hamarosan kiképezik, altiszti rangban szolgálatba lépnek.

— **Fellázadnak Anglia gyarmatai.** *Konstantinápoly:* Ideérkezett jelentések szerint a rég előkészített pánizlammozgalom Indiában és Egyiptomban kitört.

— **Elfogott német tartalékosok.** *Berlinből* jelentik: A Noordan amerikai gőzöst Newyorkból Rotterdamba uton, sok német tartalékoskal angolok elfogták.

— **Nyugtalanító hírek terjesztői ellen.** *Greén* Nándor főkapitány ma a következő hirdetményt tette közzé: Azt tapasztalom, hogy egyesek valótlan híreket terjesztgetnek, amelyek a lakosság körében nyugtalanságot és izgalmat keltenek. Miután a magyar királyi miniszterium 12001—1914. eln. szamu rendeletének 6 §-a értelmében ilyen hírek terjesztése, közlése tilos, figyelmeztetem a város lakosságát, hogy aki ilyen valótlan híreket terjeszt, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1912. évi LXIII. t. cikk 11. §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fog büntetettetni.

— **Izraelita istentisztelet.** A templomi előjáróság közli, hogy a *Selichot* (vazeklő istentisztelet) folyó hó 13-án, vasárnap, reggel fél hat órakor, folyó hó 20-án reggel szintén fél hat órakor, a többi napokon pedig háromnegyed hat órakor tartatnak meg.

— **Bucsulakoma a százsz tisztek tiszteletére.** Több mint egy hétig voltak kedves vendégeink a százsz. kir. lóvásárló bizottság tagjai. A német katonatisztek vasárnap hagyják el Aradot, amelyhez, mint ők is kiemelték, a legkedvesebb emlékek fogják őket fűzni. Tiszteletükre a bucsuzás alkalmával holnap este a Fehér Kereszt éttermében vacsora lesz, melynek során katonazene játszik s aktuális mozgóképeket mutatnak be. A városi hatóság kéri a közönséget, hogy a bucsu vacsorán minél nagyobb számban jelenjék meg s minél melegebbé tegye azt.

— **A török kapituláció bonyodalmai.** Megírtuk, hogy a török kormány megszüntette az ugynevezett kapitulációt, amelynek értelmében Törökország területén élő idegen alattvalók felett az ottani konzuláris törvényezések és nem török hatóságok ítélkeztek. Mint *Bécsből* jelentik, a nagyhatalmak nagykövetei a portához jegyzéket intéztek, amelyben kijelentik, hogy a kapituláció nem oldható fel egyoldalul.

— **Ki akar meleg ruhát készíteni a katonáknak.** *Varjassy* Lajos polgármester felhívja a város lelkes hölgyközönségét, hogy akik a katonák részére szükséges téli óvó ruhadarabok készítésére önként vállalkoznak, ezen szándékukat a név, lakás és a kívánt fonalmenyiség megjelölésével a polgármesteri hivatalban nyolc napon belül jelentsek be. A szükséges gyapju fonal mérsékelt árban fog kiadásitani.

— **Átvehetők a vasgyűrűk.** *Urbán* Iván báró főispán ma átküldötte *Varjassy* Lajos polgármesternek a ma megérkezett első vasgyűrű küldeményt, mely 65 darabból áll. A legszentebb célra, a hadba vonultak családjainak támogatására ajándékozott ékszerekért kapják cserébe a jószívú emberek. A gyűrűkön a nagy idők emlékein, *Propotria* 1914. felirat van bevésve. Akik szeptember elsőjéig ékszert adtak, azok már átvehetik a vasgyűrűket.

— **Boudevyn herceg elesett.** *Rotterdam:* A *Nieuwe Rotterdamse Courant* jelenti *Bredából:* Vasárnap délután két autóbili letek meg *Herenthal* Közelében német katonák, akik egy malomban rejtőztek el. Az egyik autóbiliában ülő belga tiszteket, közöttük *Boudevyn de Ligne* herceget is halálos lövés találta. *Boudevyn de Ligne* herceg rokonságban van a belga királyi családdal.

— **A szülők figyelmébe.** Felhívom azon aradi szülőket és gyámokat, akik a két községi polgári fiúiskolába járó gyermekeik, gyámoltjaik részére tandíjmérséklést nyerni óhajtanak, hogy ebbeli igényeiket a kapitányi hivatalnál, — a gáji, ségai és polturai lakosok a gáji kapitányi hivatalnál, — legkésőbb f. évi szeptember hó 15-éig bezárólag jelentsek be, mert a később jelentkezők — mint azt már jeleztem — figyelembe nem vétetnek. *Varjassy* Lajos iskolaszéki elnök.

— **Erzerum megerősítése.** *Bukarest.* *Konstantinápolyból* hivatalosan közlik: Mikor megállapítást nyert, hogy orosz részről Erzerumot veszély fenyegeti, a török hadvezetőség azonnal elrendelte az erzerumi erődtítmények kiigazítását. A munkálatokkal teljesen elkészültek és az Erzerumban koncentrált csapatok minden esetleges orosz kíséreltet készen vannak. A csapatok vezére *Liemann von Sanders* tábornok, akinek törzskarához még tizenöt német tiszt van beosztva. (Pol. Hir.)

— **Adományok.** A hadbavonultak családjainak adományoztak a polgármesteri hivatalban *Nikolits* Sándor gyűjtése 105 korona, *Kressz* Károly gyűjtése 50 korona, *Deutsch* Arminné 1 arany gyűrűt, *Radó* Gyula és neje 2 arany gyűrűt ajándékoztak.

— **A tanítóképzőben levő katonai kórház sebesültjeinek.** *Lászlóffy* Mihályné urnő 5 drb. férfinget, 4 drb. alsónadrágot, 1 drb. párnahuzatot, 8 drb. zsebkendőt, 2 drb. borogató ruhát, *Gellényi* Sándorné urnő 20 drb. borogató ruhát adott.

A NEPTUN

MÁROS FÜRDŐ R. T.

IGAZGATÓSÁGA FELKÉRI A T. FÜRDŐZŐ KÖZÖNSÉGET, MIVEL F. HÓ 15-ÉN A FÜRDŐ-TELEPET BEZÁRJA, SZIVESKEDJEN FÜRDŐRUHÁJUK HAZAVITELEROL MIELŐBB GONDOSKODNI. 4920

— Gyorokon negyven lábbadozó sebesültet készek ápolni. Gyorok község hazafias közönsége folytonosan működik, hogy a háboruba bevonult katonáink és sebesültjeink szenvedéseit enyhítse. Először már 65 darab párnát s egyéb fehérneműeket szolgáltatott be az aradi főszolgabírórsághoz s a női közönség már több mint 200 darab érmelegítőkészítet a katonák részére, azonkívül összesen 40 lábbadozó betegnek ajánlottak fel kötelezőleg saját házuknál teljes ellátást és gondozást, az ajánlatot tették nevei a következők: Rossmann János, Kaufmann Jakab, Mészner Lipót, Schmidt Jánosné, Vatián Romulusz, Klósz József, Sáfrán Emilné, Mártonffy Gyula, Mihalik Béla, Eekert Ferencné, Schneberger Márk, özv. Bogdán Miklósné, Czervinszky Istvánné, Veres Rezsőné, özv. Bentzur Dánielné, Székely Árpád, Butár Ágoston, Borbándi Józsefné, Dr. Klein Béláné, Lenkei Péter, Dobra György, Róth Károly, Tabajdi Gyuláné, Eichner Adolf, Lengyel István, Praernitz Berta, Lázár Mihály, Hunyady Szidónia, Kintsig Róbert, Pagonyi Györgyné, Hunyady László, Hoffmann Károlyné, Hunyady Szidónia, Stampa Béláné, Hamp Józsefné, Avarffy Károly, Konez Benőné, Massnyik Dániel, özv. Sármezey Akosné, Csont István, Földes Lajos, Kaufmann Mórné.

— Az összes aradi iskolákban használt iskolakönyvek újak és használtak legjobban beszerezhetők Ingusz I. és fia cégnél Weitzer János-utca. A polgári fiú- és leányiskolákban előírt új és használt könyvek, a Ferenc-téren Ingusz I. és fia cég alatt létesített fióktárlatunkban is beszerezhetők. Az iskola főbejárata mellett balra. 4948

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Áruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhetők. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben. 1989

— Új és használt iskolakönyveket utóbbiak félárban Krausz Paulinnál, (Szinházban.) 287

— Zongora oktatást vállal Masanzker Böke Bécsben államilag képeztet okleveles zongoratanárnő. Andrassy-tér 11. II. em. 4917

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében már kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe! Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A leggyorsabbtól a legbiztosabbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalunk áramelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasúti palotájában.

Felolvas szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

Fog-Krém

KALODONT
Szájviz

9401

NYILTTER.

Értesítés!

Tisztelettel közöljük vevőinkkel, hogy a tejnek házhoz szállítását

— amelyet a melege miatt fel kellett függesztenünk — folyó hó 15-én, kedden újból megkezdjük és most már általábanul folytatjuk.

A rendelések felvétele végett alkalmazottaink régi vevőinket a napokban fel fogják keresni.

Megrendeléseket telefonon (872. sz.) vagy levélben elfogadunk.

As üvegekben házhoz szállított tej ára 26 fillér marad.

4939

Aradi Tejcsarnok

Karolina-u. 7.

Olvas!

Felhívjuk olvasóink figyelmét arra, hogy a közeledő iskolaidényre szükségünk van használt tankönyvekből anjait érdekükben és egészségi szempontból tiszta példányokat vásároljon. Célszerű tehát az alanti cégnél már most beszerezni, hol félárban a legtisztább tankönyvek teljesség szerint kiválaszthatók.

Décsi Géza

könyv- és papirkereskedése Arad, Forray utca, Hunyadi-palota. Telefon 902. Megrendelések vidékre is legmegbízhatóbban elintéztetnek. 4861

Az ezen rovat alatt közzétettakért nem vállalunk felelősséget.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utoa pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirák minők a tüdővész, a merevgörös, a lépfene, a difteria a hagymás stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyáiban haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer Szent Imre szappannal vagy Carboform szappannal megmoszuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
s Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

A szépségápolás titka a használandó
szépség szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőese
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégey kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégey krém 1 korona

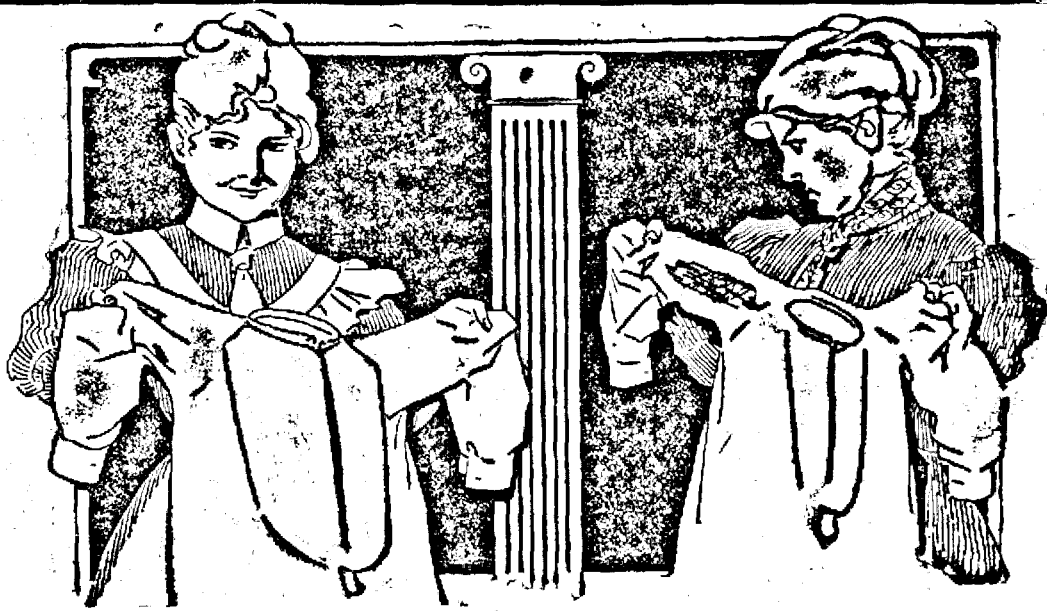
Szines arceporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, illa, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Aki fehérneműjét szereti,
csak a szavatoltan tiszta **Schicht-szappant**
használja.

Aki nem szereti fehérneműjét,
közönséges, káros vegyszerek töltése által olcsóvá tett szappan használata által tönkre teszi.

A SCHICHT-SZAPPAN a „SZARVAS” jegyet és a „SCHICHT” nevet viseli

A Schicht-szappan a legjobb, legkiadósabb és ennek folytán a legolcsóbb szappan. Tisztaságáért 25.000 koronával szavatolnak.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1914. szeptember 10-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel 8:20
Személyvonat délelőtt 11:42
Személyvonat este 9:39
Személyvonat reggel 5:00

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat délbén 1:25
Személyvonat este 7:25
Személyvonat reggel 5:45
Személyvonat délbén 12:30

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután 2:10
Személyvonat reggel 7:50
Személyvonat este 9:30
Személyvonat délbén 1:35

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este 6:59
Személyvonat délután 8:31
Személyvonat reggel 5:57
Személyvonat este 9:03

Békéscsabáról Nagyváradra ind.:

Személyvonat reggel 6:49
Személyvonat délbén 1:33
Személyvonat délután 5:56
Személyvonat reggel 4:35

Nagyváradról Békéscsabára ind.:

Személyvonat reggel 6:00
Személyvonat délelőtt 10:10
Személyvonat délután 4:40
Személyvonat este 7:52

21901—1914.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város tanácsa a város közönsége által a budapesti Mensaacadémiákban étesített helyre pályázatot hirdet, melyre mindenkori — s elsősorban aradvárosi illetőségű ifjával töltesse be.

A pályázati kérvények folyó évi október hó 1-én déli 12 óráig nyújtandók be a tanácsi iktatóba.

Arad, 1914. évi szeptember hó 5-én.

A városi tanács.

Első Aradi Orthodox

שר שאלמיגאר

Herskovits Dezső és Társa

Arad, Boros Béni-tér 11. szám.

Telefon szám 820. Sürgöny-cím: Szalámigyár Arad.

Ajánljuk kitűnő minőségű szalámi, kolbász, hideg felvágott, füstölthús készítményeinket a legjutányosabb árak mellett Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék ingyen és bérmentve. 3775

Költözködők

figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

21648—1914.

Hirdetmény.

A hadra kelt sereg megfelelő élelmezése céljából a hadvezetőség az ország vágómarha állományát, tekintettel arra, hogy az úgy a hadsereg élelmezése, mint forgalmi érdek szempontjából is a legmegfelelőbb, fokozottabb mértékben veszi igénybe. A hadra kelt seregnek vágómarhával való élelmezése érdekében tehát kívánatos a marhaállomány lehető kímélése s ennek megfelelően a polgári lakosság ezirányú fogyasztásának lehető csökkentése.

Ennek a jelenlegi rendkívüli helyzetben közérdeklő célnak bizto-

32—1914. sz.

Pályázati hirdetmény.

A zarándbányai körjegyzői irodában egy segédjegyző és egy irtók azonnali alkalmazást nyer. Pályázati kérvények okmányolva alulírott nál folyó hó 15 ig adandók be.

A segédjegyző fizetése 1000 korona az állam pénztárából.

Az irtók fizetése 1000 korona a körjegyzőség pénztárából.

Mindkettőnek: végrehajtások alkalmával 3 korona napidíj, — az általa végzett magánmunkálat fele, — a járatjövdelem fele egyenlő arányban megosztva, — nőtlen egyénnek lakás, fűtés és világítás, — nő egyénnek 2 szoba, konyha és kevés kert.

A segédjegyző fizetése megválasztatása után a törvény szerint 1400 koronára emeltetik fel.

A fizetésen kívüli egyéb járandóságok mindaddig biztosítatnak, míg az illető arra érdemesnek bizonyul.

Szorgalom, józan élet és megbízhatóság valamint a román nyelv bírása megkívántatik.

Zarándbánya, 1914. szeptember hó 5 én.

Buczurka József,
körjegyző.

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni, hogy szeptember hóban egy internátussal egybekötött magániskolát nyitunk,

ahol elemi- és polgárliskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyílnak — bármely iskolába rendes növendékként beírattnak. Ugyiszintén bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka,

okl. tanítónő

Arad, Tököly-tér 7., I., 13.

Apró hirdetések.

LEVELEZÉS.

36 éves asszony

gavallér uri ember tisztességes ismeretséget keresi. Leveleket „Bolgóság” jellegre a kiadóba kér. 4956

ELLÁTÁS.

Iskolás fiukat

teljes ellátásra elvállalok, esetleg zongora használatával. Cim Magyar-utca 6., ház tulajdonosnál. 4887

Intelligens család

1-2 gyermeket teljes ellátásra, gondos felügyelet mellett elfogad, József főherceg-ut 8. I. s. ajtó 17. 4906

Egy

vagy két vidéki iskolás intelligens leány teljes ellátást nyer, uri ismerős családánál. Alakovits Zsigmondné, Weitzer János-ut. 15. 4948

Nyugalmasított isz. tanító

jobb házból valóságkülönbség nélkül 2-3 gimnáziumi, reál, kereskedelmi, polgári vagy elemi iskolai tanulót tanulmányi felügyelet és segítség mellett teljes ellátásba vesz fel. Házhoz járva főntekben és a német nyelvben 1-2 megánórát is vállal. Lakás: Aradon, Thököly Imre-utca, 11. sz. II udvar. 4952

OKTATÁS.

Zongora oktatást

kezdőknek és haladóknak háznál és házonkívül is kitűnő módszer szerint elvállalok, Helm Domokos-utca 1. 4934

ALKALMAZÁST KERES.

Jó családból való

középkorú nő háztartásnőnek, vagy gyermekek mellé ajánlik. Cim a kiadóhivatalban. 4950

Házvezetőnő

vagy bejáró főzőnő alkalmazást keresek, nagy fizetést nem igénylök. Cim Kossuth-utca 89. sz. földszint. 4955

Intelligens leány

ki a magyar és német nyelvet tökéletesen bírja társalgatónőnek vagy házi kisasszonynak ajánlik, esetleg nagyobb gyermekeknek. Cim a kiadóban. 4988

ALKALMAZÁST NYER.

Szerény

háztartásom vezetésére gazdaságos munkát keresek. Cim a kiadóhivatalban. 4932

4 hónap iskolát

végzett, jó írással bíró fiatalembert, azonnali belépésre keresünk Ajánlatok a kiadóhivatalba „Szorgalmas II” jellegre küldendők. 4986

Azonnali

belépésre keresek egy fűszeres segédet Sáfrán Emil Gyórok. 4947

Kifutó fiú

munkakönyvvel felvétetik, Piskótgár, Radnai-ut 28. 4946

KIADÓ LAKÁS.

Kiadó lakás.

Andrássy-tér 25 sz. háiban (Neuman palota) egy 4 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 4821

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Iskolakönyvek

használtak és újak az összes aradi iskolák számára a legújabb kiadásban, előnyösen szerezhetők be „Minerva” könyvkereskedésben Knieszer J. és társánál Arad, Dobó utca 1. sz. 1151

Vesszek

uraktól levelelt férfiruhát, töl kabátot, városi és utazó buadtát a legmagasabb árban. Bleier Ignác, Szent-Pál-ut. 12. 4899

Tűréstízt

egyenruha eladó, Varjassy Lajos u. 184. Megtekinthető d. e. 9-10-ig. 4900

Carboform szappan.

Olasz, tökéletes, fertőtlenítő szappan ára 40 fillér. Készlet Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyszert gyára Arad, kapható mindenhol. 1224

KÜLÖNFÉLE.

Hehs-féle

Vasaschlinabor. Szuverén szer vér-szegénység, sápkor, szédülés a vérszegénységből eredő idegbajok, idegrohamok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen páratlan vértképző és vérjavító, biztos övszer malárikus fertőzések és infektókból eredő megbetegedések ellen úgy feleltéknak, mint gyermekeknek. Ára 2 korona 40 fillér. Készlet: Hehs Vilmos gyógyszerháza Aradon, Batthyány-utca. 1808

Szőrmék, ruhaneműek,

szőnyegek megővására ajánlunk molykeveréket 20 és 40 filléres csomagokban, legfinomabb resublimált Naftalint, kiló 1 korona. Terpentín olajat, kiló 2 korona. Pachuk levelet, kiló 3 korona. Rovarport szorító dobozokban 20 fillér, bádóg dobozokban 30 és 60 fillér. Légy irtó szerek, légy fogók, Zacherlint, stb. Földes gyógyszerár Deák Ferenc-utca. Hehs gyógyszerár Batthyány-utca. 1224

Emis.

Körömfényesítő por, jobb minden eddiginél a körömfényesítővel azonnal tükörfényessé teszi ára 70 fillér, kapható mindenhol. Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyszert gyára Aradon. 1224

Vasgyűrűk

aranybéleléssel
legkiválóbban

Weinberger Ferenc
ékszerésznél

4954 láttatnak el.

Fülöp Sámuel

kóser étterme
megnyílt

Deák Ferenc u. 40a.

119-1914. biz. sz.

Hirdetmény.

A magyar Királyi Belsőügyminisztérium 6385-1914. Min. sz. sz. rend letével a sebesült katonáknak szeszitalok és nyers gyümölcsök ajándékozását beállította. A sebesült katonák egészségének megővása érdekében figyelemztetem a város közönségét, hogy nyers gyümölcsöt és szeszitalokat a hazatérő sebesült, valamint, az átutazó katonáknak ne adományozzanak, a kórházakba ne vigyenek, mert az így adományok visszaautocliva lesznek.

Arad, 19. 4. szeptember 9.

Green

10kapl. any.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket a minden a szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűrő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkek

Aradi és csanádi egyesült vasutak

menetrendje.

Ervényes 1914. szeptember 2-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6:40
Motoros vonat délelőtt . . . 11:05
Személyvonat délután 4:18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délelőtt 12:00
Motoros vonat délután . . . 3:41
Személyvonat este 9:30

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 8:06
Motoros vonat délelőtt . . . 10:35
Személyvonat délután 3:17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7:33
Motoros vonat délután 2:43
Személyvonat este 7:51

Aradról Brádra indul:

Motoros vonat reggel 6:22
Személyvonat délután . . . 12:40

Aradról Brádra érkezik:

Motoros vonat délelőtt . . . 11:38
Személyvonat este 7:41

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 4:08
Motoros vonat reggel 7:30
Motoros vonat délután . . . 1:37

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt . . . 10:34
Motoros vonat délután . . . 1:31
Motoros vonat este 7:48

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt . . . 9:20
Vegyes vonat délután . . . 3:14
Vegyes vonat este 6:00

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6:11
Vegyes vonat délután . . . 12:34
Vegyes vonat délután . . . 4:36

Mezőhegyesről Kétegyháza indul:

Motoros vonat reggel 6:37
Motoros vonat délután . . . 1:37
Motoros vonat este 6:20

Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 5:43
Motoros vonat délelőtt . . . 11:50
Motoros vonat délután . . . 3:43

Ujszentannáról Kétegyháza ind.:

Motoros vonat reggel 6:43
Motoros vonat délután . . . 12:42
Motoros vonat este 7:49

Kétegyházáról Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 5:38
Motoros vonat délelőtt . . . 10:47
Motoros vonat délután . . . 3:01

Borosjenő-Borosjenő-Ményházafürdő indul:

Vegyes vonat délelőtt . . . 10:18

Ményházafürdő-Borosjenő indul:

Vegyes vonat délután . . . 2:25

Veszék

Legmagasabb árban

aranyat,

ezüstöt, gyémánt- és briliánt ékszertárgyakat

Deutsch Izidor

Minorszék

Weltzer J.-utca, Minorita-palota

Telefon 438, szám. 2038